

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Öfelsége rádió-

beszéde az ország

népéhez

Öfelsége, Károly király az alábbi beszédet tartotta az új évre virradó éjszaka 12 órakor:

„Az elmúlt év, mint minden előbbi, örömeket és fájdalmakat hozott számunkra, de az 1938. évről elmondhatjuk, hogy új reményeket, munka és fejlődési lehetőségeket is adott nekünk. Romániának ma jobban, mint bármikor, szüksége van összeszűrt fiai együttműködésére, egyetlen hitben és irányban. Csak mindenkinek egy újjászületett Románia körüli összefogásával lehetünk olyan erősek, hogy mint egy szikla, álljunk ellen minden veszedelem és ellenséggel szemben.

— Románok! Az 1939. év első pillanataiban mindannyian nézzetek előre, néz-

zetek a haladásnak és fejlődésnek arra az útjára, amelyre hazánk lépett, mindenki szívében a hazafias szikrával, amely arra ösztönzi, hogy részese legyen a nemzeti újjászületés művének.

— Öseink istenéhez emelem imádságot, hogy országomnak és népeinek olyan új évet adjon, amelyben tűnjön el minden gyűlölet, olyan évet, amelyben ne lássunk mást, mint a gondolatok és érzések teljes összefogását az ország java érdekében. Adjon az Isten nekünk jó, csendes és békés új évet. Ezt kívánom meleg szívvel és minden szeretettel ebben a pillanatban Romániának és minden romának. Mindenkihez szól hagyományos kívánságom: La multi ani! Éljen Románia!

A nyomorúság vámszedői

Írta: **Wasserstrom Sándor**

București, január hó.

Közép- és Kelet-Európa zsidóságának soraiban nagy pusztítást okoz az a gyűlölet-számum, amely nem kimél évszázados tradíciókat és kimélet nélkül köt utilaput olyan zsidók talpa alá, akiknek ősei ezen a területen éltek és haltak. A német-osztrák burgenlandi zsidók anyagi és fizikai összeomlása korunk egyik legmegdöbbentőbb tragédiája, de csak a rémdráma egyik nagy epizódja. Mert vele párhuzamosan a magyar, szlovák, lengyel zsidótörvények és a többi keleti államok korlátozó rendelkezései vakító reflektorként világítanak arra a sötét ahasvérosi vándorútra, amerre a zsidó nyomorúság útja vezet. A XX. század egyik tragikus jelensége ez a modern népvándorlás, amely nem zárt sorokban, harci rendekben bonyolódik le, mint a koraközépkori népvándorlások, hanem egyes lerongyolt emberek menekülnek határokon át, elhagyatott kukoricásokon át, iratok, pénz és élelem nélkül s nem tudják, mikor teríti le őket egy határőr golyója s melyik bíróság ítéli el őket „tiltott határlépésért”.

Az epidémia, amely betegséggé, zsidótöbbitévé vált, nem kimél egyetlen országot sem. Szűkebb pátriánkban is gondolkozni kell a zsidó sors felett és magunkról is beszélni kell, logikusan, objektíven és hűvös tárgyilagossággal, mintha csak — nem is ró-lunk lenne szó. Hála szeretett uralkodónk meggondolt és nagyvonalú államvezetésének és kormányunk rendelkezéseinek, a zsidókérdést Romániában európai civilizált módon akarják megoldani. A „betegség” gyógykezelése itt nem radikális módszerekre szorítkozik, hanem lassu procedurával keresik a kibontakozás módját, amely bizonyos vérvesztéssel kell járjon, de remélhető, hogy utána a zsidóság viszonya a befogadó néphez sokkalta egészségesebb lesz.

Fájdalmas, hogy a jogegyenlőség elvéről le kell mondjunk és a régi kodifikált jog legalapvetőbb első téziséről, a „jog az élethez” elvéről bizonyos szempontból le kell mondania csaknem hat millió zsidónak Rigától Szaloniküig. De ha összehasonlítjuk néhány más európai állam „megoldási” módszereivel, akkor még mindig sokkal jobb, ha Gafencu külügyminiszter legutóbbi rádióban elmondott beszédét fogadjuk el kiindulópontul, mint a drasztikusabb megoldásokat.

Kormányunk több ízben hangoztatta, hogy egészen kulturált módon akarja a zsidókérdést megoldani. Ha udvarias formában is, de kategorikusan kimondotta Călinescu belügyminiszter és Gafencu külügyminiszter is, hogy százötvenezer emberrel csökkenteni kell a romániai zsidóság lélekszámát. Vannak sokan, akik az állampolgársági törvény folytán, leginkább formai okokból, hátrá-

nyos helyzetbe kerülnek. Vannak sokan, akik elhelyezkedési nehézségek miatt kényszerülnek arra, hogy kivándoroljanak. Kétségtelen, hogy van legalább százötvenezer zsidó Romániában, akik bármely percben, ha arra lehetőség kínálkozik, távozni hajlandó. Legelőleg Palesztinába, ami az egyedüli logikus megoldás.

Ha egybevetjük a kormánykörök óhaját a zsidóság nem ellentétes vágyával, akkor arra kell rögtön gondoljunk, hogy itt egy grandiózus összefogást kell csinálni a zsidóság keretein belül. S ebben a történelmi pillanatban, amikor az ó-királyságbeli, bukovinai, erdélyi és besszarábiai zsidóság egyrésze elveszti a talajt a lába alól, az ország zsidó lakosságának ez a jelentős része nem ismeri fel az idők szavát és még mindig tétozódik, hogy összefogjon-e vagy „még rá-ér.” De letragikusabb az, hogy a felelős tényezők, a zsidóság „hivatott” vezetői sehol sem láthatók. Nem tudjuk, merre járnak, mit csinálnak akkor, amikor az azonnal emigrálni kényszerült zsidó izezrek tétován és tanácstalanul állanak. Nincsenek sehol sem, pedig ha volt idő, amikor teljes önzetlenséggel, odaadással kellene szolgálni a zsidók ügyét, akkor ma van az ideje ennek. Koncentrálni kellene minden energiát, minden erőt és minden erkölcsi és anyagi tartalékot, amely ma is kétségtelenül meg van a zsidóság keretein belül és mi mégsem látjuk a nagy összefogó irányítást.

Nagy időket élünk és kis emberek állanak a zsidó közélet fókuszában.

Ugyanaz a szerencsétlenség, ami már a múltban is mutatkozott: most még fokozottabban látható és érezhető. Bennünket Erdélyben még jobban érint ez a vezetőkben való hiány: mert mi talán jobban felfogjuk, hogy mit jelentene a mai helyzetben, ha volna irányító kéz és fej, amely bennünket összefogjon. Ha történnek is bizonyos megmozdulások, ezek nem a zsidó érdekeknek minden tűzön-vízen át való megvalósítását célozzák, hanem még ma is, kicsinyes hiúsági kérdések és egészen kicsinyes anyagi természetű problémák miatt kell, hogy megtorpanjanak. Vannak viszont olyanok, akik minden különösebb adottság és rátermettség nélkül, saját magukról kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal akarnak vezetői mivoltukat rákényszeríteni a zsidó tömegekre.

Az „eredmény” pedig abban mutatkozik, hogy soha ziláltabb és tagozódottabb nem volt a zsidóság, mint éppen e sorsdöntő napokban. A konszolidáció és nyugodt fejlődés éveiben a romániai zsidóság szert tett bizonyos pozíciókra és anyagiakra, azonban szüklátókörség folytán ezt sohasem tudták a népi érdekek szolgálatába állítani. Ennek most mutatkozik a reakciója. A kollektivitás érzését nem fejlesztették a zsidóságban és amikor a szomszéd háza ég, mindenki

És mégis ki fogunk jutni Palesztinába

írta: Diamant Elemér (București)

közönyös marad és úgy vélik, hogy az ő házuk valami csoda folytán menekül a bajtól. Az állam legfelsőbb tényezői nemcsak tanácsokat akarnak adni, hanem bizonyos anyagi áldozatot is hajlandók juttatni azoknak, akik távozni akarnak. De joggal követelik azt, hogy a zsidóság tehetősebb rétegei — már önös érdekből is — megfelelő anyagi hozzájárulással gondoskodjanak az emigráció lebonyolításáról.

Tárgyalások folynak Bucurestiben, amelyek élén Blank Arisztid áll. Arról van szó, hogy a zsidó gazdagok adjanak. Ne erőltetésen nem banikat, hanem, ha kell milliókat. De az eddig megtartott értekezleten úgy látszott, hogy a gazdag zsidók még mindig nem hallották, hogy mi történik a nagyvilágban. Még nem hallották, hogy Berlin és Bécs, München és Hamburg gazdag zsidói miképpen jutottak külföldre. Még mindig rövidlátók. És kétségbe kell esnünk, ha arra gondolunk, hogy most, amikor napok alatt évszázados történelmi események történtek, még most sem látják a kényszerítő szükségét annak, hogy saját érdekükben segítsék elő a zsidókérdésnek — ma már Európának tartott — ilyen megoldási módját. Még most sem értik meg, hogy egy tervszerű és rendszeres emigráció milyen nagyon fontos volna az ittmaradók érdekében is. Az ő érdekükben, a gazdag zsidók érdekében. S vannak olyanok is, akik rögtön „üzletet” szimatolnak, akik más zsidók vérén és kétségbeesítő helyzetének máglyatüzénél a maguk kis pecsenyijét akarják megsütni.

Mi úgy képzeljük, hogy most egy rendszeres, becsületes emigrációs érának kellene következnie, amelyből minden egyes zsidónak ki kell vennie a részét. Ha gazdag, többet, ha szegényebb, kevesebbet. A kormánykörök minden erővel támogatják ezt az akciót és anyagi áldozatokat is akarnak hozni, ha ugyanezt látják majd a zsidók részéről is. De mit fognak gondolni ugyanezek a kormánykörök, ha a gazdag zsidók részéről szükkeblütséget fognak tapasztalni? És mit válthat ki ez a kicsinyes és önző elzárkózás? Vagy talán azt akarják, hogy kényszereszközöket alkalmazzanak velük szemben?

Hangosan kimondjuk: nem szabad tűrni egy percig sem, hogy ezekben a zürzavaros napokban, amikor talajtvesztett zsidó tízezrek bolyonganak a világon, a romániai zsidóság önmaga sorsának intézésénél is süket fülekre találjon. Az erdélyi zsidó vezetőknek össze kell fogniok és fel kell ismerniök a kötelességeiket. Nagy időket élünk és nemzedékek léte függ attól, hogy most miképpen intézzük sorsunkat. Komoly áldozatkészség kell a milliomosok részéről, de a nem olyan tehető is adjon és dolgozzon, mert ha nem, akkor úgy járhat majd gazdag és szegény is, hogy úgy kell elmenjen, ahogy számos példa mutatta most a közeli országok zsidósága köréből.

Megfelelő, önzetlen emberek az élen, mert ha ma nem segítünk magunkon, kiszámíthatatlan katasztrófát zúdíthatnak a fejünkre.

A zsidó-világkongresszus az üldözött danzigi zsidókért

Genf. A zsidó világkongresszus végrehajtó bizottsága táviratot intézett Franciaországhoz, Anglia és Svédország külügyminisztereihez, akik a danzigi kérdésben illetékes népszövetségi hármashozottágnak a tagjai. — A zsidó világkongresszus a hármashozottághoz intézett táviratban arra kéri a külügyminisztereket, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket, amelyek a danzigi zsidók borzalmas üldöztetése következtében váltak szükségessé.

Néhány hét óta, soha még nem tapasztalt kivándorlási láz lett urrá az itt élő zsidóság legszélesebb rétegein. Míg hónapokkal előbb az emberek még csak beszéltek arról, hogy ki kell majd vándorolni, most naponként ezren fordulnak minden illetékes és kevésbé illetékes helyre azzal a kérdéssel, hogy lehet-e kivándorolni. És míg 1938 elején a legtöbb zsidó, ifjúkori kalandor regények emlékének hatása alatt, még Argentínára és Ausztráliára, Madagaszkárra és Kanadára gondolt, amelyek sokezer kilométeres távolságok varázslatos messzeségéből izgatták a fantáziát, ma már minden józan ember tisztában van azzal, hogy mindezekre az egzotikus földrészekre legfeljebb csak kiválasztott, a véletlen által segített egyes emberek juthatnának el, de semmiesetre sem fogják beengedni a kivándorolni akarók százezreit. Ma már ugyiszólván minden zsidó tisztában van vele, ha esetleg önmagának még nem is vallaná be nyíltan, hogy egyetlen darab föld van a világon, ahová eljuthat, ha igazán akarja, mert joga van hozzá: Palesztina.

HARCOLNI KELL A NAGYSZABÁSÚ ALLIJAÉRT

Az angol bevándorlási rendelkezések folytán azonban ma alig néhány ezren juthatnak be évente Palesztinába az előírásoknak megfelelő módon, kivándorolni viszont tízezrek szeretnének. És amióta híre ment, hogy van egy másik allijah is, amelyet az ujcionisták, Jabotinsky hívei csinálnak, mindazok, akikben most ébredt fel csak hirtelen a Palesztina iránti érdeklődés, napról-napra ostromolják az ujcionista csoportokat, irodákat és embereket, hogy segítsék ki őket is. Bizonyos, hogy az ujcionisták, akik mindenkor és minden téren uttörő munkát végeztek, boldog örömmel teljesítenék minden zsidó testvérük kívánságát — ha lehetne. Ők már 15 évvel ezelőtt követelték a nagyarányú bevándorlást Palesztina részére, mert azt akarták, hogy a zsidó nép minél hamarabb többségbe jusson és ezzel sok keserű csalódást, sok véres tragédiát lehetett volna elkerülni a Szentföldön. De mert a zsidóság hivatalos vezetéje ezt a követelést komolytalannak és túlzónak mondták, az általuk befoyasolt zsidó tömegek sem vették komolyan, hogy Palesztinába lehetne egy nagyarányú zsidó bevándorlás. Azóta az események már megmutatták, hogy évi 50.000 embert könnyen be tud fogadni az ország, de most nem engedik be őket. Éppen most a legnehezebb kijutni, amikor nem ötvenezren, hanem sok százezren szeretnének kijutni, mert muszáj.

MINDENKI NEM JUTHAT KI EGYSZERRE

Azt, amit a zsidó nép elmulasztott akkor, amikor még lehetett volna csinálni, ha hallgatnak Jabotinskyre és híveire — most nem lehet jóvátenni. Egyelőre nem lehet komolyan beszélni arról, hogy évente 100.000 vagy — amit az ujcionisták követelnek Angliától a zsidókérdésben érdekelt államok segítségével — 250—300.000 zsidót engedjenek be Palesztinába. Az, aki bármilyen formában fantasztikus ígéretekkel kábitja a zsidó tömegeket, káros és lekiismeretlen dolgot cselekszik és nem szabad a szavainak hitelt adni, mert olyasmit ígér, amit ma senkisémm tud beváltani. Ami nem jelenti azt, hogy bizonyos formában és keretek között nem lehet kijutni Palesztinába. Hiszen mindenki tudja, hogy van egy másik allijah is. De mert ennek az allijahnak a lehetőségei sem korlátlanok, nem juthat ki mindenki és nem juthat ki mindenki egyszerre. A helyzet és a lehetőségek kényszere folytán meg kell

válogatni, hogy ki az, akinek joga van, jár, hogy előbb valósíthassa meg a vágyát és hamarabb jusson ki Palesztinába, mint a mások.

ELŐBB KI KELL ÉRDEMELNI A KIJUTÁST

A méltányosság és minden emberi erkölcs szerint az a zsidó, aki évek óta dolgozik a gáluthban Palesztináért, jogot szerzett arra, hogy amikor lehet, ő jusson ki előbb arra a földre, amelynek érdekében akkor is feláldozta az idejét, erejét, pénzét és a magánérdekeit, amikor még nem volt olyan sürgető kényszerűség a kivándorlás, mint ma. Palesztinának is elsősorban ezekre az emberekre van szüksége, akik a gáluthban sokáig felkészültek az új életre úgy lelkileg, mint testileg.

Ezek az emberek jobban meg fogják ott állani a helyüket minden nehézség között: nem lesznek a jisuv terhére és nem fognak dezerálni a posztjukról az első arab puska lövésére, vagy gazdasági válsághírre. Következésképpen előbb ezeknek az embereknek kell kijutniuk. De minden zsidónak módjában van, hogy ilyen felkészült emberré váljék. Ne tekintse Palesztinát csak menekülési helynek, ahol huzódni az európai vihar alatt és ahonnan kényelmesen el lehet majd sétálni máshová, ha a világon kissé elcsendesülnek az antiszemitizmus hullámai. Azoknak, akik eddig csak keveset, vagy semmit sem tettek a zsidó állam felépítéséért, előbb lelkileg át kell alakulniök a zsidó állam harcos, áldozatra kész, tüé és kitartó katonájává, időt, munkát, pénzt és fáradságot kell adniök Palesztina számára, hogy pótolják azt, amit eddig elmulasztottak és egyúttal lehetővé tegyék önmaguknak és gyermekeiknek a kitelepülést. És minél hamarabb, minél fokozottabb mértékben fognak dolgozni és áldozni Palesztináért, annál hamarabb teljesül majd a kívánságuk. Az ujcionisták ebben a kérdésben is Herzl örökké igaz szavait idézik Erdély zsidó népének az emlékeztetésére: „Ha akarjátok, nem mese”. Azok a zsidók, akik igazán ki akarnak jutni Palesztinába aránylag rövidesen ki is fognak jutni, hogy megteremtsék a zsidó többségű zsidó államot a Jordán mindkét partján.

Kétszáznyolcvan italméresi engedélyt vontak be a fővárosban

București. A pénzügyminiszterium 280 bukaresti kávéház, vendéglő, büffé, stb. italméresi engedélyt vonta be és ugyanakkor elrendelte, hogy ezen helyiségek február 5-ig bezárandók. Valamennyi italméresi engedély tulajdonosa zsidó. A bezárt helyiségek között szerepelnek a főváros legnépszerűbb kávéházai, a Corso, Elit, Lafayette, Grand Café Royal, Herdan, Waggon Lits, Union Bazaltin, Max Finkelstein-High Life, Stirbey pincék, stb.

A rendelet indokolásában arra hivatkozik, hogy ezek a helyiségek a közrendre kártékonyak voltak. Az indoklás a szeszegyedárusítási törvény 204. szakaszának utolsó bekezdésére hivatkozik. Ez a szakasz arról intézkedik, hogy a tulajdonos köteles a helyiségben rendfenntartásról gondoskodni, míg az utolsó bekezdés a belügyminiszterium hatáskörébe utalja a rend fenntartásával kapcsolatos előírások rendelet formájában való lefektetését.

A pénzügyminiszteriumi rendelet hangsúlyozza, hogy az engedélyek visszavonása végleges és semmilyen uton meg nem támadható.

Sigray gróf beszél

Azt, hogy véletlenül Sigray Antalnak hívják a grótot, nemhogy csökkentené, hanem emeli értékét annak a beszédnek, amelyet a magyar parlamentben tartott. A kétszülő zsidótörvényjavaslat ellen szólalt fel. Nagyon értelmes, nagyon emelkedett szellemű és nagyon emberi beszéd volt. Ma már olyan a magyar politikai életben, mint a fehér holló. Azt mondotta többek között:

— Van itt egy mostandában kifejlődött korszellem, amely egyesek bűnéért népeket, fajokat, vallásokat sujt. De van egy másik is, ami — őszintén megmondom — nekem rokonszenvesebb. Ezt a korszellemet a maga szabadságának megbecsülésével, habeas corpus alaptörvényével én jobban szeretem. Most, amikor a zsidótörvényt betervezik, azt mondom, hogy előbb a földbirtokjavaslatot kellett volna megszavazni. A külföldi tőke nem fog idejönni, holott ugy a honvédelmi, mint a földbirtokreformhoz sok pénzre lesz szükség. Ezzel szemben a zsidótörvény ennek ellenkezőjét fogja eredményezni. Ha a kormány drasztikus, antihumánus és erőteljes zsidótörvényt hoz, akkor el kell készülnie arra, hogy a nemzeti jövedelem tetemesen csökkenni fog... Nem lesz fedezet a tervezett reformokra.

Sigray gróf eltalálta, amire gondolunk. Egy ország, amely szegény, egy ország, amely most kapott új területet, egy ország, amelyben feudális földelosztódás van, ma nem engedhetné meg magának azt a luxust, hogy ötszáz ezer dolgozó emberét kikapcsolja a gazdasági életből. Igaz, hogy a németek ezt azért is sugalmazzák, mert ha összeomlik majd a magyar gazdasági élet, akkor gondoskodni fog arról, hogy ezeket a helyeket az ő emberei töltsék be. És akkor a „magyar-zsidó” gazdasági pozíciókat németek fogják elfoglalni. És ezt majd nem lehet numerusokkal megfojtani. Ezek örökidőkre lefoglalják maguknak majd a pozíciókat és akkor a magyar vezetők látni fogják, hogy mégis jobb lett volna az „idegen”-nek hagyni az életlehetőségeket, mint a magyargyűlölő németeknek. De akkor

Electa Dorobanțul

a Dorobanțul posztógyár készítményei,

kérje vásárlásainál szövegeteket

a garancia pecséttel

majd késő lesz. Hej, de keservesen fognak még hivatkozni Sigray grófra és még néhány józanészű magyar férfiura, de a rövidlátók azt hiszik, hogy ők „győznek”. Pyrrhusi ez a győzelem, csak még nem látják. A zsidók belepusztulnak majd, de nem terem áldás azoknak sem, akik ezt ma megvalósítani igyekezzenek.

Adjunk enni a szegény éhező madaraknak!

Ha valaki megírja majd korunk hipokrita beállítottságának teljes keresztmetszetét, akkor semmiesetre se felejtse ki azt, hogy milyen jók voltak az emberek. Nemcsak egyik ember a másikhoz, hanem ezt tulmenőleg még a szegény állatokat is istápolták, sőt még a kis verebekről sem feledkeztek meg. Példa erre a magyar rádió, amely az emberszereteten kívül arról sem feledkezett meg, hogy felhívást intézzen hallgatóihoz, hogy a „szegény madaraknak enni valót dobjanak”. Igen, a szegény madarak fájnak a magyar vezető köröknek. Valóban mély emberi érzésre vall, hogy a szegény éhező madarakról is gondoskodnak.

De ha az oknyomozó történetíró meg fogja nézni, hogy ezenkívül mi történt ezek-

ben a napokban, akkor látni fogja, hogy a kereszténység „szeretet ünnepén”, illetőleg két nappal előtte egy törvény jelent meg, ami nem a madárvédelmet propagálta, hanem ötszáz ezer fonyi, magát magyarnak valló embert rekeszt ki a kenyérkereseti lehetőségekből és elveszti az élethez és emberi méltósághoz való minden jogát. Igaz, hogy a zsidó ma már néhány európai államban annyi megbecsülést sem élvez, mint egy varju, vagy más kártékony madár. Mi a „kártékony fergek” kategóriájába tartozunk a szeretet ünnepén Magyarországon. Kevesebbek vagyunk a ma uralkodó osztály szemében, mint az állatok. Mikor fogunk ott tartani, hogy bizonyos emberbarátok és nem állatbarátok kimondják — hogy a zsidó is ember. Az is fázik télen, az is ordít, ha fáj neki valami, annak is vannak árvái, ártatlan éhező csecsemői. A zsidót is vegyék annyiba, mint az állatokat, vagy mint a madarakat. Fel kellene állítani Magyarországon és sok más országban „Zsidóvédő egyesületeket”, amelyek ki kellene mondják, hogy zsidót bántani nem szabad, vagy ha a zsidó éhes és nem hagyják élni, akkor jelenteni kell az egyesületnek. Nem kérünk emberi humanizmust. Csak úgy szeressenek bennünket, mint az ökröket, amelyeket nem lehet levágni, csak lebunkózni sok országban, csak úgy szeressenek bennünket, mint a lo-

Egy arany forint

— Chaszideus történel —

Moise Leib, a szászói, hét álló esztendeig tanult a szentéletű nikolsburgi Rabbi Schmelkenél. Félig gyereksorban került hozzá és mikor a hetedik esztendő kitelt, még mindig csak pelyhesállu legényke volt. De tanulásban, buzgóságban, méstere áhitatos követésében senki sem tett túl rajta. Meg is szerette a nikolsburgi rabbi és a bucsu fájó könnyei hullottak szeméből, mikor legkedvesebb tanítványától megpált.

Az ifju is fájó szívvél hagyta oda a kedves hajlékot, de mennie kellett. Hossza ut állt előtte és ki tudja, nem várnak-e rá veszedelmek a magányos országuton? A nikolsburgi megölelte, megcsókolta az ifjut és bucsuzóul ajándékot is adott neki: egy aranyforintot, egy cipő kenyeret és egy fehér köntöst, a „chalat”-ot.

A fju megköszönte a mester figyelmét. Tudta, hogy a cipóval elveri az éhségét s ha a kenyér elfogy, tud a pénzen vásárolni meggyáást, de mire jó a „chalat”? Nem tudott rá felelni és mesterét sem akarta fölösleges kérdéssel zaklatni. A nikolsburgi megáldotta és az ifju bizó lélekkel vágott neki a hosszú utnak.

Késő estig rólta az utat Moise Leib. Holtra

volt fáradva s alig várta, hogy elérjen egy kis faluba, amelynek házai ott csillogtak a leszálló este rózsaszínű fényében. De jó lesz megpihenni, felválni a friss cipót, jóízűen lakmározni és áldani a Teremtőt, hogy épségben megtartott a hosszú uton — gondolta magában. Éppen befordult a falu szögletén, amikor egyszerre fájdalmas nyögés ütötte meg a fülét.

Körülnézett, de senkit sem látott. Azt hitte, a füle csalta meg, tovább akart menni, de a kétségbeesett megint megállította. Egy erős kővekből épült ház állt előtte. A ház vasrostélyos pinceablakából tört fel hozzá a panaszos kesergő szózat:

— Segíts rajtam, bárki vagy is! Ehen halok!...

Moise Leib lenézett a sűrű rostélyon. A leszálló homályban is észrevette, hogy lent a börtön pincéjében egy haloány, meggyötört arcu ember kinlódik.

— Ki vagy, szegény ember? — kérdezte Moise Leib, akinek szive összeszorult a fájdalmas látványra.

— Ó, uram, beszélj halkán, nehogy meghallják... Idevaló zsidó kocsmáros vagyok... A földesur nekem adta ki bérbe a vendéglőt, de rossz esztendőm volt, nem kerestem semmit... Háromszáz rubellel tartozom az urnak, mert nem tudtam kifizetni, börtönbe vetett... Éhes vagyok... A fju szó nélkül elővette tarisznyáját, kivette

belőle a kenyeret, darabokra szelte és átnyújtotta a rostélyon. Maga meg sem izlette.

— Kiszabadítlak, szegény testvérem, — szólt most egyszerre a fju — meglásd, itt hagyod azt a sötét börtönt... Fogadom!

Meg sem várta a fogoly hálálkodó szavát, hanem egyenest nekivágott a falunak. Egy kis gyerek vetődött az útjába. Megkérdezte tőle, hol lakik a földesur.

— A falu tulsó végén, egy szép kastélyban — felelte a gyermek. Néhány perc múlva már a kastély kapuján kopogtatott az ifju. A szolgák bizalmatlanul kérdezték, mi járatban van, de Moise Leib olyan bátran, határozottan felelte nekik, hogy az urral akar beszélni, hogy a földesur elé vezették a legbelső szobába.

— Mit keressz itt, fju? — szólt rá a földesur.

— Azért jöttem uram, hogy egy szinylődő foglyot kiszabadítsak... A falu elején, egy pincében raboskodik a kocsmárosod... Engedd szabadon!

— Fizesd meg helyette a háromszáz rubelt, akkor kibocsátom.

— De nekem csak egy aranyforintom van. Fogadd el tőlem jó szívvél... Nincs több fillér sem nálam... Az Uristen megjutalmaz, ha jót téssz...

— Tréfálsz velem, fickó — förmedt rá indulatosan az ur. — Megjárom velem, fogadom... Hordd el magadat és föl ne gerjeszd a haragom!

vakat, vagy verebékét. És ne uszítsák ránk a verebékét és ne hagyják éhezni csecsemőinket és ne kergessék az öngyilkosságba öregeinket.

Állatvédelmet a zsidóságnak, ezt kérjük mi zsidók a szeretet ünnepe után a humanista emberiségtől.

A szeretet ünnepének kigunyolása

A karácsonyt soha még nem gunyolták ki annyira, mint néhány európai rádióban most, az elmúlt karácsony ünnepén. Ez az ünnep a világ köztudatában, sőt érzésvilágában is évezredek óta a szeretetnek szimbóluma és ünnepe. Voltak idők, amikor a szeretet tetteiben is megnyilvánult. Főleg a zsidókkal kapcsolatban is. Most azonban más szelek fujdogálnak és tegyük hozzá, nagyon zord és kegyetlen „szibériai” viharok ezek, amelyek országok határait is megváltoztatják ugyan, de mélységes szenvedést főleg a zsidóknak okoznak.

Voltak hangok Budapesten, keresztény körökből, akik azt hangoztatták, hogy a zsidójavaslatot illetőleg annak benyújtását a parlament plénuma elé halasszák el a kereszténység nagy ünnepe utáni időre. De nem tették meg, hanem két nappal azelőtt nyújtotta be a magyar igazságügyminiszter. És amikor eljött a karácsony este, akkor a rádióban a szeretet mézétől csepegő beszédet mondtak. „Szeressétek egymást emberek”, hangzott az éteri szózat, amely azonban nem a magasságokból jött, hanem nagyon is emberi torkokból.

És a német rádiók is emberszeretetről beszéltek. Igaz, hogy a német uralom nem tartja embereknak a zsidókat, de azt még nem sikerült tudományosan bebizonyítaniuk. Annál kevésbé lehet ezt bizonyítani, mert hiszen „egyelőre” még úgy születünk s halunk meg, mint a többi ember. Bár lehet, hogy Hitler elrendeli majd, hogy a zsidó anya ne úgy szüljön és zsidó ember ne baloldalán viselje a szívét. De most még úgy érezzük, hogy emberek vagyunk és épen ezért nem értjük, hogy miért ne vonatkozna rájuk is mindaz, amit a szeretettel kapcsolatosan elmondanak. Vagy gonyt üznek már ebből is, mint mindenből, ami a zsidókérdéssel kapcsolatos? Méztől csöpögtek ezek a karácsonyi és újévi üdvözlések és mind az „Ember”-ről beszélt, akit soha még így meg nem gyaláztak, mint napjainkban. Keserű és komor arcfintort vághatunk csak ezekhez a szeretetteljes szavakhoz, mert a hang, lehet szirénszerű fuvalom hangja, a valóság keserves és Ezsau szőrös keze nap mint nap lecsap ránk a világ mind a négy sarkán. Olyan csapásokat kapunk, amelyek halálsikolya tulhangos ahhoz, hogy a szeretet álszent fuvalom hangjaitul ne szárnyalná. Vagy már a „szerelem” szóból is gonyt üznek, már az sem szent, már azt is lábbal tiporják, mint csaknem mindent, ami évezredek óta szent volt minden emberfia számára. Amíg a gyűlölet tombol, addig a szeretet szava nyomtalanul eltűnik az éterben...

A nagymartoni zsinagóga „nem vált be mint mozi”

Néhány hónappal ezelőtt megirtuk vérző szívvel és fájó lélekkel, hogy a „Seva Kehillot”, a burgenlandi hitközség zsidósága milyen tengernyi szenvedésen ment át és ki tudja hol senyednek most is szerteszórtan, kinlódón, emberek kegyelmére szorultan: holott eddig három-négy nemzedéken át a maguk urai voltak. De most nem is erről van szó. Nagymartonból, ebből az ősi patinás kis városkából is elűldöztek a zsidókat. Ott állott a régi zsinagóga, ott állott üresen, de csak néhány napig. A német „Sachlicheit” rögtön döntött és azonnal mozgósítházatot rendezett be ott, ahol annyi könny omlott és annyi sóhaj szállott évszázadokon át az eget urához.

Megnyitott a mozi és a széksorok nem akartak sehogysem megtelni. Úgy vették észre a vezetők, hogy az „üzlet” nem megy. Nem jön a közönség. Mintha besugták volna nekik az okot is. A keresztény jobbérzésű közönség Nagymartonban nem akar menni a moziba, ahol addig csak imádkoztak. De nem azért erősek a nemzeti szocialista vezetők, hogy ne vigyék keresztül, amit akarnak. Ha nem jönnek a moziba, ebbe a templomos moziba, akkor bizonyára az az oka, hogy a régi moziba mennek, amely már régóta áll. Bezárták tehát a régi mozit, hogy odakényszerítsék a templom-moziba a lakosságot. S mit tesz a „jóérzés”, ami nem veszett még ki minden emberből? Dacára annak, hogy bezárták a régi mozit, az új „templom-mozit” mégsem megy. A közönség csak nem jár. Talán fél az Örökkévaló haragjától? Talán nem akar emlékrontó lenni? Ki lát be az emberek lelkebe? Kétségtelen, hogy hiába a hivoató plakátok, amelyek a bűnös dolgok vetítéséről adnak számot a

régi nagymartoni templomba, a „nézőtér” üres, nem megy a közönség, még akkor sem, ha a másik igazi mozit bezárták.

Hiszünk abban, hogy az Örökkévaló, aki ugylátszik egy kicsit levette kezét rólunk, majd lesújt haragjával és büntető kezével. És jaj lesz akkor azoknak, akik ennyire meggyalázzák a zsidóságot és mindazt, amiben rendületlenül hisz évezredek óta vérzivatarokon, máglyákon és halálon keresztül...

Legtisztább öröm a - káröröm

Ne tagadjuk el, hogy mibennünk is vannak primitív emberi érzések. Ezek között elég alantas érzés: a káröröm, vagy ahogy a zsidó uccában mondják „nekome”. Mi zsidók most sokkal szomorubb helyzetben vagyunk, semhogy kicsinyes és mint mondtuk, alantas érzésekkel volnánk elfoglalva. De azért egy „kaszt”-al szemben mégis van bennünk káröröm. Azok a pesti, illetőleg magyarországi kikeresztelkedett zsidók fölött van jódag kárörömünk, akik azt hitték, hogyha elmenekülnek a zsidóság elől, ha elbujnak a keresztény egyházak védőfalai közé, akkor onnan nyugodtan tekinthetnek a háborgó oceánra, ahol szerencsétlen kis sajkákon zsidó szávezrek élete, egzisztenciája hanyódik és minden percben hi-vannak téve annak, hogy elsüllyednek.

Azt hitték a „mesümedek”, hogy a keresztvívvel együtt minden bajtól megszabadulnak, de most jön a zsidótörvény és „egy kalap alá veszi” őket a „bűdös” zsidókkal, akikkel megtagadtak minden szolidaritást. Sőt, még rosszabbul járnak, mert míg a zsidó szolidaritás segít azokon, akiket elkergettek, vagy bajba jutottak, addig azok, akik önmaguk kikerestették magukat a zsidó közösségből, nem számíthatnak a zsidóság szolidaritására. Voltak is már esetek, amikor más világgrészbe kerülő zsidókat elhelyeztek az ottani szervezetek, viszont, akik kikeresztelkedtek, nem volt hova és kihez forduljanak. Úgy kell nekik — mondjuk ki. Mert nagyon alacsony lelkek azok, amelyek most menekülnek és nincs szebb nézni, mint azt, hogy minden erőfeszítésük hiába-
való.

Még itt nálunk is, Erdély városaiban is megkezdik a menekülést. Nagyváradon is folyamaiban van egy orvos és két ügyvéd kikeresztelkedése. Csak csinálják. Majd megjárlják, amikor rájönnek arra, hogy „le-nyelték a békát.” Csak a zsidó társadalom volna olyan gerinces, hogy ezekkel éreztetné megvetését, amiért akkor menekülnek, mikor minden erőre szükség van, hogy a sülyedő hajó, amit az emberi gonoszság furt meg, mégis partra érjen. Mi bizunk rendületlenül abban, hogy a zsidóság átmenti magát a jobb jövőbe. Bizunk benne, hogy azok, akik időnek előtt menekültek és elárultak bennünket, elérik végzetüket, visszakergetik őket az elhagyott nyájba, de a „nyáj” undorral vegyes kárörömet érez sorsuk és jövőendő tragédiájuk iránt.

PORTUGÁLIA NEM ISMERI A FAJI KÉRDÉST. (Lisza-bon).

Portugál kormánykörök kategórikusan cáfolják azokat a híreket, amelyek szerint a kormánynak szándékában állana zsidóellenes fajtörvények bevezetése. Hivatalos részről kijelentették a Zsidó Távirati Irodának, hogy Portugáliában nem létezik faji kérdés... A kormány hivatalos lapja vezércikket közöl, amelyben élesen állást foglal a nemzeti szocialista fajelmélet ellen és mélyen elítéli a zsidóellenes üldözéseket. A lap közli, hogy a Portugáliában élő németországi és ausztriai zsidók szülei engedélyt kaptak arra, hogy Portugáliába bevándorolhassanak és letelepedjenek. Más portugál lapok is élesen állást foglalnak az antiszemita kilengések ellen.

— De szabadon kell bocsátanod uram, kérlek, könyörgök, nesze, vedd el ezt az aranyforintot!

A földesur elsápadt dühében. Becsöngette szolgáit.

— Fogjátok meg ezt a toladó zsidógyereket és vessétek a kutyák közé...

A szolgák megfogták Moise Leibet, durván kituszkolták és az udvar egy elkerített részébe taszították, ahol a földesur vérebe vad üvöltéssel fogadták, mikor az ajtó megcsikordult és a szolgák belökték közéjük az egész testében reszkető fiút.

Moise Leib tudta, hogy itt az éhes, vérszomjas állatok közt a biztos halál vár rá. Villámgyorsan futott át elméjén, hogy ha meg kell halnia, úgy hagyja itt a földi életét, hogy fehéren, tisztán költözzék a mennyei Birod. Egy gyors mozdulattal magára kapta a fehér köntöst, a chalat-ot, akkor, amikor a kutyák csattogó innyel, veszett üvöltéssel rá akartak rohanni.

De a fenevadak egyszerre meglorpantak. A hóféhéren csillogó köntös, mintha megbabonázta volna őket, behúzták farkukat és keserves vonítással húzódtak vissza egymás hátán az udvar zugába. Onnan néztek rá az ifjura, aki behunyt szemmel, a halálra készen dőlt oda a kerítés falához, de nem mozdultak, mintha valami láthatatlan suhogó korbáccstól reszkettek volna.

A földesur nem tudta mire vélni, hogy a ku-

tyák pokoli üvöltése egyszerre olyan kínos, keserves nyögéssé halkult. Odament nagy kíváncsian a kerítéshez és álmélkodva látta, hogy a kutyák reszkelve, dideregve húzódnak vissza az ismeretlen ifju elől. A hideg borzongás futott végig a hátán, érezte, hogy nem közönséges tereméssel van dolga.

— Erredj! — szölt fázós hangon a fiúnak — menj a házamból. Nem bántalak, csak pusztulj innen!

— Nem én addig, uram, amíg el nem fogadod tőlem ezt az aranyforintot nátláság fejében a szegény fogolyért...

A földesur egy pillanatig tanakodott, de mikor látta, hogy kutyái dühösen vicsorítják rá fogukat, elvette az ifjutól a pénzt s elment vele a börtönbe, ahol megnyitotta a szerencsétlen korcsmáros előtt a börtön ajtaját.

— Elmehetsz hazal — szölt rá — nincs adósságod... Ez a fiu kifizette...

A korcsmáros hangos sirással fogadta az örömhírt. Mikor kiléptek a börtönből, a földesur odaszólt a fiúhoz:

— Ki vagy? Mondd meg a neved!

— Egy zsidó, — felelte Moise Leib — egy senki, egy porszem, a jó Isten legkisebb szolgája...

Lehajtotta a fejét és tovább bandukolt az országúton. A hold fényes sarlója ezüstös szökevényekkel ölelte körül homályba vesző alakját...

Amíg egy ember eljut odáig...

Kitérése küszöbén, megszakadt a szive egy aradmegyei orvosnak

Dr. LEDERMANN MÁRTON, PANKOTAI ORVOS TRAGÉDIAJA. BEJELENTETTE KITÉRÉSÉT A FŐRABBINÁL, DE NEM BIRTA KI A LELKIISMERETFURDALAST VALLASOS ATYJA MIATT. CHANUKA-GYERTYÁT GYUJTOTT ÉS KESERVEN ZOKOGOTT EGY ÓRAVAL HALÁLA ELŐTT. FŐRABBI ÉS PLÉBANOS DRÁMAI PÁRBE SZÉDE.

— A „Népünk” eredeti riportja —

Csak ne volna olyan sablon, akkor megint úgy kezdhetnénk, hogy az irodalmi Nobel-díjat a legtehetségesebb drámaíróknak kellene odaitélni, „aki” nem más, mint az Élet. Most, mikor világnézetek harca dul, vallási harcok szintere lett öt világrész, most, amikor egy emberi fajtat — a zsidót — falkavadászok módjára üldözik, akkor egyes emberek lelkében is hatalmas drámák játszódhatnak le és az emberi lélek én-hasadása meg is öli a dráma szereplőjét, akire sokszor azt sem lehet mondani, hogy áldozat. De ne térjünk a pszichoanalitika mély utjaira, mert eltévedhetünk. Inkább maradjunk magánál a „témánál”, melynél érdekesebb, drámaibb, szinesebb régen került a napikrónikás tollára.

EGY ÉLET ELINDUL KARCAGRÓL...

Nem gyermekkorot irunk le, sem lokálkoloritot Karcagról, ahol úgy élt egy zsidó család, ahogy 40—50 évvel ezelőtt már vidéki zsidóember élt; vallásos millió, egy kis üzlet, „vegyeskereskedés”, vagy „rófós”, végeredményben mindegy. Ellenben a fiuk lateinerpályára mennek. Az apa küldi őket az egyetemre, numeruszok nem állják útját, szabadra van állítva zsidónak is az élet piros szemaforja és messziről egy nyugodt „állomás” integet; háromszoba, rendelő, feleség, gyermekek, paciensek, vagy kliensek, közbecsülés és 80 éves korban „általános részvét”. Így indultak és így érkeztek emberek ezrei, amikor még szabad volt az élet és nem létezett a rettentő, komisz, farkaskutyákkal folytatott parforce-vadászat, ahol a zsidó vad és nincsen olyan sűrű bozótja a világnak, ahol elrejtőzhet. A dzsungelket ajánlják nekik Afrikában, de még nem tud menni, mert köti a civilizáció. Egy ilyen dzsungel-ellenes kényszerképzetből eredhetett annak a Karcagról elszármazott zsidó orvosnak is tragédiája, amelyről fentebb elmondottuk: hogy leírásából és lélektani aláfestésével Nobel-díjat érdemelne érette az Élet. Karcag az első állomás. Diákélet, egyetem, orvosi hivatás, Szóval sablon. Azián letelepedés egy aradmegyei kis községben, Pankotán. Élénk közeg a Hegyalján, ahol kitűnő bor terem. Aradról motorossal egy óra alatt megközelíthető és főterén megáll a kis vonat, ahol egy egyszerű tábla jelzi, hogy ott orvos lakik. „Réztábla a kapu alatt”

Dr. Lederman Márton
medic.

Ez a tábla és mögötte szerényen meghúzódva él egy orvos, aki reggelente még taliszban és tetilinben imádkozik, hiszen Karcagon így látta és a tradíció mindennél jobban köti. Több mint husz éven át élte ezt az életet és senkisé hitte volna, hogy milyen lelki konfliktusok fogják kiobbantani élete drámáját.

A SZOMSZÉDSÁG ÉS BARATSÁG

Él Világoson dr. Ledermannak egy unokatestvére, aki szintén orvos, dr. Lengyel Dezső. Ő azonban már „békebeli” keresztény. Husz évvel ezelőtt keresztelkedett ki és keresztény asszonyt vett el feleségül. A rokoni kapcsolatok révén sikerült dr. Lengyel Dezsőnek, felesége leányát — egy orvos gyermekét — hozzáadni dr. Lederer Mártonhoz, de az asszony két évi házasság után meghalt. Öngyilkos lett. Dr. Lederman első kísérlete, hogy a vegyes házassággal a zsidóságtól eltávolodjon, már szintén drámával zárult. Házassága előtt a pankotai főrabbi igyekezett lebeszélni arról, hogy keresztény nőt vegyen el. Amint a pankotaiak mondják, már akkor foglalkozott a kikeresztelkedés gondolatával. De nem tette meg. Sőt, még a valláshoz való ragaszkodása sem lazult meg. Nem járt ugyan a templomba, de imádkozott és ami még érdekesebb, mint született „jó” ember, rendkívül sok keresztény és zsidó beteget kezelt ingyen és önzetlenül. Sikertől mégis szép vagyont is gyűjtött, de a most folyó zsidóellenes harcok újra felébresztették benne a kikeresztelkedés iránti szunnyadó vágyat. Illetőleg vágy és ellenérzés viaskodott állandóan benne.

EGY APA LEVELE

Az orvos lelkiállapotát feldulta az a levél is, amelyet Sonnenschein Éliás pankotai kerületi főrabbihoz intézett Karcagról az orvos atyja. Ez a levél egy nagy sikoly, amit minden érző zsidó ember meg tud érteni és át tud érezni. Erdemes kiragadni egy részletet belőle:

... egy kétségbeesett és szomorúsággal teli apai szív fordul főrabbi urhoz és segítségét kéri, egy magáról és ősi tradícióiról megfélemedezett zsidó fiatalember számára a zsidó etika szerinti tisztességes útra való visszatérés érdekében.

Dr. Lederman Mártonnak vagyok az édesatyja. Egyszerű, de ősi vallásunhoz ragaszkodó, istenfélő zsidóember vagyok, aki fiainak megdöntetlen lépéséről vett értesítés óta józan gondolkozásomat csaknem teljesen elvesztettem. Igaz zsidó és atyai mivoltom révén irtam fiainak és úgy hallom, hogy utóbbi időben mintha kezdene lemondani rettenetes tervéről és nem hagyja el őseink vallását. Talán sikerülni fog jó útra téríteni főrabbi urnak segítségével és ekkor megsebzett zsidó szívem megnyugvást találna, nem gyötörné vénségemre az a rettenetes való, hogy fiam, akiben gyönyörűségemet véltem találni... reneget lesz...”

NEM SIKERÜL AZ ELLENALLÁS

Dr. Lederman Márton orvosban két lélek viaskodott. Az egyik a karcagi, amelynek megbizottja Sonnenschein Éliás főrabbi volt. Ő volt mindég a „memento”, de az or-

vos azt hitte, hogy a „napsugár” a másik oldalon van, ahol egy különben tiszteletre méltó vallás tömjénél és hivatató szóval várta. És mégis bekövetkezett az, amitől a főrabbi félt, amit feszült figyelemmel várt és nem is remélt a pankotai és környékbeli zsidóság: dr. Lederman Márton kikeresztelkedett.

Kiseb helyeken nem olyan egyszerű a kikeresztelkedés. Ott nem lehet eltűnni a forgatagban, mint egy nagyvárosban, ahol más városrészbe való költözés is annyit jelent, hogy minden kapcsolat megszakad a régi környezettel. De egy kis aradmegyei városka egészen más. Ott ugyanazok az emberek vannak holnap is, akik tegnap voltak. A rendelőben, az esti kártyapartinál mindenki ismer mindenkit és tudja legszemélyesebb érzelmeit is. A doktor ur tulbecsülte erejét és azt hitte, hogy ezt a harcot önmaga és az emberek ellen is diadalra fogja vinni. Lehet, hogy hosszú éjszakák lelkitusája előzte meg a lépését, lehet, hogy az orvosi szekrény tanuskodhatna arról, hogy a viaskodások éjszakáin csak altatók tudtak álmodni hozni a renegátnak készülő embernek, de a „rossz szellem” győzött. Ki tudja, mit sugott az esendő ember fülébe? Karriert, több megbecsülést. Nem lesz tagja az üldözöttek társadalmának, nem kell soha seholy görnyedni, bátran járhat felemelt fővel, hiszen ő keresztény, jó keresztény lesz. Eldobja a ballasztot, amely úgy nyomja már régen. Szabad és boldog élet következik. Nincs apai intelem, elvégre ő mint orvos tudja, hogy mit jelent egy apa. Pusztán élettani funkció, hogy ki az apa és ő a fia. Ezek a tradíciók: gyermekkori traumák, beidegződések... semmi... Elvégre azért vagyunk modern emberek, hogy az ilyen primitív dolgokra ne adjunk. Itt a zsidó oldalon az üldözöttség, a lenézetttség, a megkötöttség, a sivár jövő. „Odaát” templomi fényár, püspöki kereszt-apa, társadalmi súly és elismerés, boldog jövő, karrier, életszépségek és boldogság. Ki kell kényszeríteni a boldogságot, s ha keresztvíz kell — ám legyen.

... És elment a főrabbihoz december elején és bejelentette: mégis... elmegy... ott tárt karokkal várják... Keresztény lesz.

VÉGZETES SZOMBAT ESTE

Egészen autentikus értesülés az, amit alább elmondunk, amelyet fentiekkel együtt részint Dávid Márton pankotai hírlapíró közölt velünk. December 17-ike volt, tipikus téli este. Pankotán ilyenkor csend van, a kis üzletekben pislákol a lámpa, a cselédlányok ott szaladgálnak, hogy beszerezzék a másnapra valót. Vidám társaság érkezik éppen most Aradról, egy másik meg készül bemenni a „városba”, hogy ott szórakozzék. És

ezen a csendes téli pánkotai estén találkozik a főrabbi és a község római katolikus lelkésze. Miről is beszélnek? A kisváros nagy eseményéről. Dr Lederman kitéréséről.

A főrabbi érvel:

— Dr Lederman Mártonból nem lehet jó katolikus — mondja a lelkésznek. — Szigorúan vallásos szülőktől származik. Nevelése, beállítottsága nem engedi, hogy elszakadjon ettől a fajiságtól, vallástól, beidegződéstől. A hitközségnek is aldozatkész tagja volt, keserves ezt így végigélni.

Majd a katolikus pap válaszol:

— Majd megmutatom én, hogy a püspöki rendelet szigorú betartása mellett dr Ledermanból jó keresztény lesz.

Keserűen kifakadva replikázik a főrabbi:

— Ha a jó Isten ezt engedi, hogy dr Lederman Márton elhagyja a zsidóságot, akkor Önnek lesz igaza!

Ugyanebben az órában, a plebános és a főrabbi beszélgetésének idején dr Lederman Márton egy zsidó családnál volt. A házban égett a chanuka-mécses, chanuka első napja volt. Az orvos hosszan állt a mécses előtt, aztán gyertyát kért, meggyújtotta, elmondotta a brochekat és elénekelte a Moajz-cürt is... És az asztalra borult és zokogott.

A SZIV NEM BIRJA TOVÁBB

Az orvosban a két lélek viashodott. A katolikus lelkész jó keresztényt akart lelőle faragni és közben ő, egy chanukagyertya mellett ült... és zokogott. Jöttek a könyvek a szeméből, eszébe jutottak a karcagi chanuka-esték, az anya, aki ott áll a gyermekkel, az apa, aki az ablaknál gyújtja a mécses és a gyermekek csillogó szemekkel nézik és éneklük az örökszép melódiát.

Dr Lederman már bejelentette a zsidó egyházból való kilépését, de még kell harminc nap, hogy végleg befogadja a másik egyház. A két part között van és élete sajkáját nem tudja, merre irányítsa. Ott integet a „biztos rév” a másik oldalon s itt pislákol a mécses, apró kis mécses, amely előtt ő most keservesen zokog...

— Nem tudom, mit csináljak, Isten számonkéri majd cselekedetemet... — Ezekkel a szavakkal köszönt el a zsidó családtól a doktor és hazament. Megvacsorázott s utána elhívták egy beteghez. Odament, megvizsgálta a pacienst és receptet írt. Irt a receptet, de egyszerre csak kiesett a kezéből a toll, lefordult a székről és — meghalt.

Egy pillanat volt az egész. Szombat este volt, tíz óra. Alig egy-két órával a két pap beszélgetése és a chanukamécses meggyújtása után.

Dr Lederman Márton pánkotai orvos, az egykori karcagi kis zsidógyerek nem tudta eldönteni a nagy hamleti kérdést. A két part között nem tudta, hol kössön ki. A régi parton maradjon, ahonnan már eloldotta a köteleket, vagy ott, ahol... várják. És élete sajkája elmerült a kétségek között. Nem bírta ki a nagy terhet. Megszakadt a szíve...

ISTEN NEM ENGEDTE MEG...

Még akkor este elterjedt a híre a halálesetnek. A zsidók Istenkezét látták, amely

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

Egészségét veszélyeztető **Nátház-Grippa-** járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a **kellemesen illatosított**

Senlaslo fertőtlenítő toalett- szappant, megóvja egészségét!

veszélyeztető **Nátház-Grippa-** járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Yesujtott. A kereszténység körében is nagy volt a meglepetés, hiszen készültek már a keresztelésre, amely rövidesen be kellett volna következnie, talán már karácsonykor, vagy újévkor, nagy ceremóniák között.

A pánkotai zsidó társadalom nagyon szerette ezt az alapjában véve jó embert, akit megszállotta a „dybuk”. Mindenki szerette, román, magyar és zsidó, mert jó volt az emberekhez. Amikor a főrabbi a temetésére igyekezett, keresztény emberek mondták neki:

— Isten nem engedte meg, hogy hitet változtasson...

A TEMETÉS

December 18-án vasárnap óriási részvét mellett temették el zsidó rítus szerint a szerencsétlen embert. Bejelentette ugyan kilépését, de nem vették még fel a katolikus egyházba.

Mint epizódot mesélik a megdöbbent pánkotaiak, hogy néhány nappal a tragédia előtt egy zsidó elment dr Ledermanhoz, hogy adja neki a tallizsát, amire neki már úgy sincsen szüksége és nem is lesz...

— Még nem adom!... — volt rá a válasz — pedig nem tudta, hogy néhány nap múlva ebben fogják eltemetni a pánkotai zsidó temető sírgödrébe.

Nagyon érdekes, hogy él Budapesten az elhunyt orvosnak egy ügyvéd fivére, aki eljött a temetésre. De mielőtt a gyászházhoz ment volna, előbb a főrabbit kereste fel és első kérdése az volt:

— Igaz, hogy Marci kitért? Ha igaz, akkor még a temetésen sem veszek részt és azonnal visszautazom Budapestre.

A főrabbi elmondotta a tényállást, mire így szólott a pesti ügyvéd:

— Ha kitért, még nagyobb csapás lett volna, mint a haláleset. — Kigombolta mellyét és megmutatta, hogy „leibcidikli” van rajta.

— Nincs kit okolni! — mondotta a testvér — de dr Lengyel Dezső világi orvos, az unokatestvér sok mindenben hibás. — Ezt mondotta a pesti ügyvéd-fivér, aki gyászolja az oly hirtelen és lelki tusák közepette elesett szerencsétlen testvérét.

TANULSÁG

Talán elrontjuk vele a „drámai hatást”, ha az eset után még kommentárt fűzünk. Ez Shakespeare idejében volt szokás, hogy a dráma végeztével még egyszer rekapitulálják az eseményeket és következtetéseket vonnak. Igaz, hogy ez nem irodalom, hanem Élet és Halál, ami még Shakespeare fantáziájában sem született volna meg különben.

Mi is el kell mondjuk, hogy nem lehet negligálni azt, ami transcendentális benűnk. Dr Lederman Márton nyugalomról és erőről álmodott és azt hitte, hogy a római bazilikák, százezer ereje felviszi őt, a kis zsidót a magasabb régiókba. Nem ment, bár a zsidóság nem tudott semmi mást felvonultatni az ellentábor ellen, mint egyetlen kis chanuka-mécses. És ez győzött. Végzetesen győzött. Ott szakadt meg az orvos élete fonala a mécses mellett, amikor zokogott és énekelte a moajz-cürt.

Az Egyház harcolt a mécses ellen. Az orvos lelkében nem fért el ez a rémes túledés. Nem bírta el, meg kellett szakadnia belé. Ma már ott porlik a kis csendes teme-

tőben, pedig élhetett volna, ha nem vivják harcukat az „eszmék” és ha az ember nem olyan végtelenül esendő és parány a nagy mindenség szemében.

A hívő azt mondja: — Isten ujjszólása. Aki elhagyja hitét, meghal.

A pszichiáter más magyarázatot talál. A hitetlen megint mást. Tanulság csak egy van: zsidó, maradj zsidó! Ha meg kell halni, akkor mint zsidó halj meg és ne keresd az élet „értelmét” bazilikákban, még akkor sem, ha ezen az oldalon csak egy mécses ég, vagy pislákol, odaát pedig millió gyertyafény.

Látod, zsidó testvér, hogy sokszor a mécses is győz. Egy kicsiny olajmécses is új chanukai csodát művel. Dr Lederman Márton nem volt makkabeus hős, hanem inkább gyenge volt. De most, hogy meghalt, ismerjük el, hogy szintén az Eszméért halt meg. Nem tudta a kísértést legyőzni s ezért elbukott... mert zsidóként kellett meghaljon... így íródott meg a Sors könyvében, amely ellen hiába lázadzik az ember. Egy pillanatra — és mindennek vége...

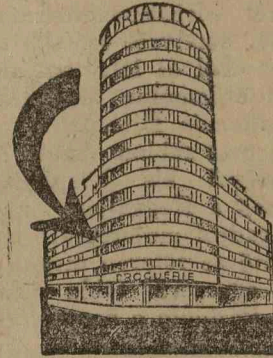
— A BUDAPESTI ORTODOX HITKÖZSÉG ERŐTELJES MUNKÁJA AZ ÁTKÉPZÉS ÉRDEKÉBEN. (Budapest). A pesti orth. hitközség kebelében működő „Hanna” egyesület helyiségében átképző tanfolyam indult meg. Leginkább az autószerelők és soffortanfolyamot látogatják, ahol egy végzett technológus vezetésével, már eddig is szép eredmény mutatható fel. Eddig negyvenkét ortodox fiatalember vizsgázott le sikeresen az illetékes rendőrhatalás bizottság előtt és nyert nemzetközi sofforigazolványt. Ezek részben Magyarországon, részben külföldön már el is helyezkedtek. Az átképző kibővül nyelvoktató, keztyűkészítő, elektrotechnikai és rádiószerelési tanfolyamokkal. Ugyáltszik, a pesti ortodoxia megérti a kor szavát és az átképzést saját kezelésébe vette, ami igen helyes, mert tandíj nincs, csak költség hozzájárulás. Ezt a példát követhetnek a nagyobb erdélyi és más országbeli hitközségek is.

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 col. 14
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

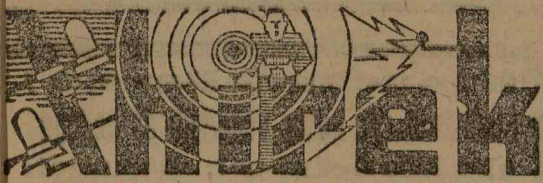
Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszer-különlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, stb. gyártmányokban.

Résem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt áramról vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

gyógyszerész

DROGUERIA CARAIMAN

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5699

Péntek: Tevet 15, január 6.

Szombat: Tevet 16, január 7.

Heti szidra: ויקרי

Heti haftora: ויקרבו ימי דוד

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.21

gyertyagyújtás 4.43

Istentisztelet kezdete 4.55

Szombat befejezése 5.51

„Bucsu” után:

Jöjjelek közzénk...

A karácsonyi ujságtengerből, amely minden esztendőben előnti az olvasók asztalait, toronymagasságra emelkedik ki Zsolt Béla cikke, amely a pesti „Ujság”-ban jelent meg. Ebben bucsuzott el mindattól, amit eddig a magyarság jelentett a zsidóságnak és vice-versa. Ennél keserűbb vallomást már régen nem produkáltak magyar nyelven. Mi, akiknek évtizedek óta az a beállítottságunk, hogy zsidónak valljuk magunkat és nem akarunk egy nép „betolakodóitjai” lenni, mi nem döbbenünk meg oly kétségbeejtően, mint teszi azt Zsolt és még négyszáz, vagy ötszázezer magyarországi zsidó.

De megértjük! Megértjük azt, hogy összeomlik egy egész világ sok ember lelkében és ez az összeomlás abban is megnyilvánul, hogy egymásután lett öngyilkos egy ismert pesti ügyvéd, egy híres szemorvos és egy orvosnő. De ez a sorozat nem áll meg és természetes velejárója annak a lelki tusakodásnak és összeomlásnak, amely egy ilyen csapás után érhető.

Mélységes szimbólum volt abban, hogy a Mihályoktól bucsuzott, azoktól a félművelt, nagyrészt sváb, vagy más származású kurtanemestől, vagy városi polgárrá lett bugristól, akik úgy vélték, hogy a világháborúért és a békeszerződésért, jóért és rosszért, városért és koldus zsellérért, egyedül és kizárólag a zsidók a felelősek.

Zsolt keserűen ír arról, hogy miképpen harcolt a zsidó együtt a magyarral. Felidézi, hogy Zlocov táján hason csusztak együtt az ellenséges lövészárkok felé. Hasoncsuszva láttuk egymást utoljára, — írja — de azóta sem csusztam hason s ezentul sem fogok hasoncsuszni. Nem fogok morzsákért könyörögni tőled, azon a földön amelyen évszázadok óta éltek-haltak őseink”.

Majd így ír: „Paradoxon, hogy egy népcsoporttá nyilvánított rétegnek ezentul jólormán titokban, legalább is a lélek és az otthon katakombájában kell ápolnia magyarságának hitét”. Mondjuk erre azt, hogy mélyedjen el minden zsidó saját történelmébe, saját dicső és keserűen véres múltjába és lássa azt, hogy — ezt minden célzás nélkül mondjuk — mi már akkor régen történelmi múlttal rendelkezünk, amikor még fehér lovat áldoztak a Hadarnak Etelközben. Ne tolakodjunk mi zsidók sehová. Nem akarnak bevenni bennünket? Hát maradjunk magunknak. Nem kell azért katakombákba vonulni

lelkileg, hanem vállalni kell a sorsot úgy, ahogy van. Zsidónak deklaráltak? Az egyiptomi piramisokat építő, a tizparancsolatot és a világ erkölcsi fundamentumait adó nép fiának lenni nem szégyen. Nincs mit szégyelni Zsolt Bélának és azoknak a tizezreknek, akik vele egy hitet vallanak, ha zsidónak deklarálják őket. Tény és való, hogy jobb a felvilágosodottság, jogegyenlőség és demokrácia levegőjében élni. De ha kirugnak bennünket onnan, akkor nem kell ruhát szagolni és hamut hinteni a fejekre. Inkább azt, hogy fel a fejjel!

Vegye elő a magyarországi zsidó a történelmet, a saját népi történelmét. Nézze meg, mit adott a zsidóság a világnak, a magyarságnak és állítsa helyre olyképen lelki egyensúlyát, hogy ahonnan kirugtak, oda nem tolakszik többé. Vállalja büszke önérettel a zsidóságot. Még azt is, hogy Palesztina zsidó ország kell legyen, amit a világ valamennyi zsidója közül a magyar tagadott legjobban. De azért a zsidóság nem olvasta fejére ezt a bünt. Nem haragszik azért, hogy a Dunán máris uszik sok olyan hajó, amely zsidókat visz magán, olyan zsidókat, akik szintén magyarok voltak 101 százalékban és tudni sem akartak Palesztináról. Mi megbocsátunk nekik, mert rövidlátók voltak. Nem láttak messzire, a kétségtelen toleranciától és jóakarattól, amely Kossuth Lajostól, ögróf Pallavicini legutóbbi cikkéig megnyilatkozott. Ragyogó korszak volt, amely Herzl prófétái meglátása szerint meghozta ugyan az egyéni emancipációt, de nem a zsidó népi emancipációt. Egy kissé rövidlátó volt a magyar zsidóság s ebből a lanyvas atmoszférából keserű volt a felébredés. Zsidó szempontból nem is tragédia, hogy félmillió zsidó önmagára kellett eszméljen. Különben elszáradt ág kezdett lenni a zsidóság fáján. De most újra ki fog virágozni és gyümölcsét a zsidóságnak fogja hullatni, amely ebből sokat és nagyot fog profitálni. Nem kell fejet lehajtani és nem kell hasoncsuszni. Jól írta Zsolt Béla. De katakombákba sem kell vonulni, lelkileg sem. Olvassák és tanulják a zsidóság történelmének ragyogó lapjait, legyenek önérettés, bátor zsidók — csak zsidók — és nézzenek bizakodással a jövőbe. Akkor ráeszmélnek arra, hogy jobb zsidónak lenni tudatosan, sőt öntudatosan, mint mimikriának egy olyan környezetben, amely mélységesen megbánja majd, hogy színt változtatott.

Majd amikor a zsidók elvesztett pozíciót németek fogják betölteni, akinek sohasem lehet hatpercentes numerusokat alkalmazni. Akkor majd ráeszmél a magyarság arra, hogy kár volt ezt az értéket kivetni magából. De akkor a zsidó géniusz fog öröködni a magyarországi zsidóság felett és megóvja majd minden rossztól és bajtól. Fel a fejjel Zsolt Béla magyar zsidósága, hiszen veszve a zsidó önérettés és a boldogabb zsidó jövő.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Săr. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma' szemben

szászudvari erdőszéli konyhában!

— ELJEGYZES. Markovits Mirjám (Odorheiu) és Mittelman Nándor (Oradea) jegyesek.

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTOROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis olcsók. „Arta” Oradea, str. Cebeuc, Palace-szálloda mellett.

Szenvedésem, majdnem 20 évig tartott...

írja többek között Olariu János, Cluj, str. Petrovici 7., majd folytatja... „a hosszú éveken keresztül nagy gyomorfájdalmaimtól hála Istennek és a Gastro D. orvosságának, valahára teljesen gyógyult állapotban írom e pár sort, habár megkésve, de e köszönettel tartozom. Szenvedésem majdnem 20 évig tartott, a sok orvosság és diétázás az utolsó időben már nem használt semmit, míg az újságban olvastam a Gastro-D. cikkeket, magam is vettem egy üveggel, amelynek használata után már éreztem javulást és így még öt üveggel vettem, melyeknek elhasználása után teljesen egészséges lettem, fogyaszthatok bármilyen ételeket. Ismételtlen mondom köszönetet gyógyszerész urnak és a Gastro-D.-nek...

Orvosok is ajánlják.

Gastro-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy posztán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárakban, București Cal. Victoriei 124.

— EGY HETI FOGHAZ A ZSIDÓ VALLÁS MECSÉRTÉSÉÉRT. A gruzionzi törvényszék a napokban tárgyalta az ottani hitközség által egy antiszemita folyóirat szerkesztője, Jegzajewsky ellen folyamatba tett pert, a zsidó vallás megsértése miatt, ami a lengyel büntetőtörvénykönyv 173. §-ába ütközik. Jegzajewsky ugyanis folyóiratában többször gyalázta a Talmudot. A tárgyalás folyamán a vádlott azzal védekezett, hogy ő a zsidóságot, de nem a zsidó vallást gyalázta; a Talmud szerinte nem alkatrésze a zsidó vallásnak. A törvényszék meghívta szakértőül Trzeciak híres antiszemita lelkészt és Schorr Mózes rabbit. Trzeciak felsorakoztatott egy csomó talmudi citátumot, melyekkel bizonyítani akarta, hogy a Talmud nem alkatrésze a zsidó vallásnak. A zsidó ügyvédek keresztkérdéseinek pergőtűzében Trzeciak kénytelen volt bevallani, hogy egy szót sem ért héberül és arameusul és így tulajdonképpen mit sem konyit a Talmud eredeti szövegéhez, de talmudikus „studományát” zsidógyűlöletől eredő fordításokból merítette. Schorr főrabbi ezután kifejtette, hogy a Talmud igenis szerves része a zsidó vallásnak és hogy a Trzeciak által citált fordítások, hamisítások. Mire a törvényszék Jegzajewskyt a zsidó vallás megsértése miatt 7 napi fogházra ítélte.

AHOL ROSSZ ÜZLET A KIKERESZTELKEDES. (Budapest). Egy D. nevű család tagja kitért és Melbourne-be érkezett. Ausztráliából azután azt írta családjának, hogy nagyon megbánta, hogy kitért abból a célból, hogy utlevelében a vallás rovatában, mint római katolikus szerepeljen. Az történt ugyanis, hogy a kikötőben egy zsidó segélybizottság működik, aki minden zsidónak nyilvántartott ember segítségére van. Ő vele természetesen nem törődtek. Egy pesti ismerőse, aki ugyancsak neofita lett, de magával hozta előbbi zsidó iratait, a régebbi iratai segítségével elhelyezkedést talált, kéri tehát, hogy neki is küldjék el a kitérése előtti okmányokat.

— JEHUDA FISCHER csehszlovákiai (Bratislava) polgárt kérjük, hogy közölje címét a szerkesztőséggel, igen fontos, életbevágó jelentőségű ügyben. Ha esetleg valaki tud holtartózkodásáról, kérjük azt is, közölje velünk Jehuda Fischer címét.

— HOROVITZ JONATHAN RABBI VISSZATÉRT A SZENTFÖLDRE. (Budapest). Két évig állott a Városmajor szanatóriumban kezelés alatt Horovitz Jonathan rabbi, aki most teljesen gyógyultan újra visszatért Palesztinába. Bucsuatására bankettet rendeztek tiszteletére, amelyen résztvett Sussmann Vikor rabbi, Klein Markus chevraelnök, dr. Patai József szerkesztő akik üdvözölték a távozó rabbit, aki halásan köszönte mindazt a megértést, jót, amivel őt a pesti vallásos zsidóság elhalmozta.

Divat és gyógycipők

Belvárosi Cipőszalon-ban

(Dr. Balláné ka-
szalon mellett)**Kohm István**
Oradea, Parcul Traian 1.

— NEM SZABAD VENNI ZSIDÓK-TÓL ÉKSZEREKET NÉMETORSZÁGBAN. (Berlin). A november 24-én megjelent rendelet értelmében meg lett tiltva németországi zsidóknak, hogy ékszereket adjanak el. Sem arany, sem platina, sem ezüst tárgyakat nem lehet továbbadni és a németeknek nem szabad tőlük venni. A zsidók csak külön erre a célra kirendelt helyeken adhatják el ékszereiket és műtárgyaikat

— HAZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

— UJ CSEHSZLOVAK TELEP LÉTESÜLT PALESZTINÁBAN. Haifa mellett a napokban új csehszlovák település létesült, amely *Ismar Zebulun* nevet kapta és a Haifa-Beiruth főuton terül el. A telepen nagy téglagyárat állítottak fel. Ez az első égetett téglagyár a Közelkeleten. A tőke, amit belevestáltak, ötmillió cseh korona, ami körülbelül husz-huszonöt millió leinek felel meg. A telepesek a téglagyárban dolgoznak, amelyben tökéleteskedésük van. Zöldségtermelést is üznek és a termelvényeket Haifában adják el. A falut a bevált recept szerint úgy létesítették, mint a többi települést. Egy nap alatt állították fel a barakkokat és a kormányzat 12 fegyvert ajándékozott a telepnek. — Tárgyalnak Londonban arról, hogy Berseba és az arab öböl közötti részen, amely jelenleg hatalmas sivatag, nagyszabású zsidó bevándorlást kezdeményeznek. Jelenleg ezer beduin él ezen a területen. A régi római időkben ezen a területen 300.000 lakos volt, akik hét nagyobb várost létesítettek annak idején. Ha a vízkérdést megoldják, az százazreket tudna újra ellátni. Az arabokkal sem lenne konfliktus, mert teljesen emberről ez a terület. A területen sok ásványanyag van, van réz és feltáratlan olajforrások is.

— ORTH. KÖSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

— A ZSIDÓ PARLAMENTI KLUB LÁTOGATÁSA SKLADOWSKY LENGYEL MINISZTERELNÖKNÉL. (Varsó). Skladowsky tábornok miniszterelnöknel megjelent a sejm zsidó képviselőiből összeállított parlamenti klub, akik az aktuális zsidó kérdésekről folytattak megbeszélést. Itt említjük meg, hogy a berlini lengyel kereskedelmi attasé Varsóba érkezett. A látogatást azzal hozzák összefüggésbe, hogy a német és lengyel kormányok között újra felveszik a tárgyalások fonalát azzal a céllal, hogy a Németországból kikergetett lengyel zsidók vagyonát miképpen transferálják. Varsóban egy küldöttséget várnak Berlinből, olyan lengyel zsidók kiküldötseit, akik Németországban élnek, de lengyel állampolgárok.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrásy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrásy-ut 43)

Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

„JAPAN NEM ZÁRJA KI AZ ORSZÁG ÉLETÉBŐL A ZSIDÓKAT.” (Tokió). Míg bizonyos japán lapok a német propaganda befolyása alatt olykor antiszemita hangokat ütnek meg, a japán közvéleményben egyre erősödik a német fajgyűlölet és antiszemitizmus elleni állásfoglalás. Az utóbbi időben számos japán előkelőség bélyegezte meg éles szavakban a fajgyűlöletet és antiszemita hadjáratot. Legutóbb Ikeda japán pénzügyminiszter tartott nagy beszédet a bankárok és nagykereskedők értekezletén, amelyben kijelentette, hogy Japánnak semmi oka nincs arra, hogy kizárja a zsidókat az ország életéből, vagy elzárja kapuit előlük. Goto gróf, a japán felsőház tagja, aki most tért vissza Európából és Németországban is járt, nyilatkozatot adott a tokiói sajtónak, amelyben többek között a következőket mondotta: „Többször kérdeztem, hogy jogos alapja van-e annak a kegyetlen bánásmódnak, amely a német zsidóknak jutott osztályrészül. Kérdelem azt is, vajjon ez a drákói politika hasznára lesz-e a jövőben a birodalomnak. A zsidók éppolyan emberek, mint mi vagyunk és ennek megfelelően kell kezelni őket”.

— Hirdetmény. Ezennel közhirrre tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyelőnk alatt áll és így kaszusz szempontból teljesen megbízható. A cluii aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kaszusz-bizottsága

A PALESZTINAI TENGERPART HALÁLLOMÁNYÁNAK KITEREMLÉSE. Róbert Pitsch árja születésű hajoskapitány ott hagyta Németországot és Európa több városában propagandát csinál annak, hogy egy zsidó tőkeérdekeltséget hozzanak össze a palesztinai tengerpart halállományának kitermelésére. Szerinte eddig nem sejtett lehetőségek nyílnak meg ezen a téren, mert a szardiniától kezdve a nagy halakig minden a legnagyobb bőségben található a palesztinai tengerben és Palesztina tavaiban. Ráműtat arra, hogy Norvégia 4 millió embere közül egymillió halászból él. Számítása szerint kellő tőkeinvestálás esetében félmillió zsidó élhetne meg halászból és ezekre igazán nem lehetne mondani, hogy a gazdasági élet zavarosában halásznak.

— A LA VIORICA szépségápolási intézetében a legújabb módszerű kezelések; arc-, test-, izommasszázs, tartós szemöldök-szedés, a legújabb ránceltávolító pakolások. Oradea, Sas-palota, II. em., főbejár. Lift-használat díjtalan.

— BRISCOE IRORSZÁGI ZSIDÓ PARLAMENTI KÉPVISELŐ VARSÓBAN. (Varsó). Robert Briscoe, aki az ir parlament egyetlen zsidó tagja, Dublinból Varsóba érkezett. Meglátogatja a kelet-európai zsidó centrumokat, hogy interveniáljon a zsidóság érdekében. Megjelent a lengyel külügyminisztériumban is, ahol illetékes magasrangú tisztviselővel és államférfiakkal tárgyal a zsidókérdésre vonatkozóan. Briscoe néhány napig Varsóban marad, hogy zsidó és lengyel vezetőkkel tárgyaljon és hogy aktuális kérdéseket megvitasson és a lehetőség szerint interveniáljon.

— Dr Perl Aleksandar ügyvéd új címe Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet. (Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia területén.)

— FELHÍVÁS. A marosúvári jesiva vezetőségének tudomására jutott, hogy két egyén hamis igazolványokkal és nyugtákkal felszerelve, a jesiva menzája részére gyűjt. Tekintve, hogy ilyen felhatalmazást senkinek sem adtunk és a jesiva tanítványai csakis lakhelyükön és ismerőseiknél gyűjthetnek, felkérjük a közönséget, hogy ha bárki gyűjtésre jelentkezne, azt utasítsa vissza és a nála levő iratokat kobozza el. Az újvári jesiva vezetősége.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbshtein-nál, Bucureşti

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

AZ EMIGRÁCIÓ KÉRDÉSE. (Párizs)

Az „American Joint Distribution Committee” párizsi irodájában értekezletet tartottak „Joint” és a „Hias-Ica-Emigration Association” reprezentánsai a német zsidók kivándorlási és kolonizációs problémáinak megvitatására. Dr. Bernhard Kahn elnöklete alá két napon át tanácskoztak a kivándorlási ügy technikai és szervezeti problémáiról. Különösen a magánkivándorlás és a tömegtelepítés problémái iránt nyilvánult meg nagy érdeklődés a tanácskozás résztvevői között. Megállapították, hogy tömegtelepítés útján nem lehet ugyan megoldani a német zsidók pillanatnyi kivándorlási szükségleteit, de a jövőre nézve nagy jelentőségük van a ilyen terveknek. Külön tárgyalták meg németországi gyermekek kivándorlásának elhelyezésének problémáit s megállapították, hogy Angliában, Skandináviában és egyes tengerentúli országokban is nagy számban találnak befogadásra a német zsidó gyermekek. A gyermekbevándorlás megkönnyítése azonban nem lehet ok arra, hogy a felnőttek súlyos emigrációs problémáit háttérbe szorítsa. Egyébként Anglia egyelőre nem engedélyezte a „Jewish Agency” kérelmezett 10.000 németországi gyermeknek Palesztinában való elhelyezését. Beható tanácskozások tárgyát képezte az ifjúság szakképzésének kérdése is a Palesztinába és más tengerentúli országba való kivándorlás kapcsán. Külön jelentés hangzott el a palesztinai telepítéssel kapcsolatos ifjúsági kiképzésről.

— BEZÁRTÁK A RHODOSI SZEMINÁRIUMOT. (Rhodos). A rhodosi rabbiszeminárium, amelyet dr. Pacifici, genuai főrabbi vezetett 12 évig, most arra kényszerült, hogy bezárja kapuit. A bezárás közvetlen oka az volt, hogy az olasz kormány, amely eddig szubvencionálta a rabbi-iskolát, most megszüntette ezt a támogatást. Számos zsidó, aki 1916 után költözött Rhodos szigetére, most kénytelen elhagyni a szigetet, az új rendelet értelmében 1939 február 15-ig. Azzal a kéréssel fordultak a Jewish Agencyhez, hogy juttasson számukra certifikátot, amivel Palesztinába vándorolhatnak.

— ZSIDÓ TELEPÜLÉST AKARNABESSZINIÁBAN? (Kairó). A „Daily Express” írja, hogy Farinacci olasz miniszter, aki ismert antiszemita, akinek mintaképe Julius Streicher, a zsidók legnagyobb üldözője, most Abessziniába utazott és utbaejtette közbe Kairót is, ahol állítólag olyképen nyilatkozott, hogy a zsidók abessziniai letelepedését is előmozdítja.

— MEGÖLTÉK A BARCLAYS BAN EGY TISZTVISELŐJÉT. (Jeruzsálem). Ervin Brasch, kikeresztelkedett német zsidó, aki 2 éve tisztviselője a jeruzsálemi Barclays Bank fiókjának, az Olajfák hegyén, közel a lakásához, egy arab revolver golyójától találatlan meghalt.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Állandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

jelenkor véres zsidó napjai

A római légiókkal letelepedett speyeri és mainzi zsidók utódainak pusztulása

Most, amikor a zsidóság németországi része andorbottal kezébe áll és nem tudja merre és hova menjen, most, amikor több, mint ezeréves zsidó történelmre tesznek pontot a nemzeti szocializmus kiéleltlen vezetői, úgy véljük, egy hatalmas dicsőség és szenvedéssel teli zsidó történelemnek lapjairól fellebbentünk még egyszer a függőnyt. Hiszen lehet, hogy most már ezeknek a nagytradíciójú városoknak és zsidó településeknek örökre vége van. Prozasosan fogunk írni a nagy zsidó centrumokról, az eddigi városok után sorra jönnek még Köln, Frankfurt am Main és a többi centrumok. Dicsőséges és szomorú lapok ezek, olvassuk és tanuljuk, hiszen ki tudja nem-e örökre pontot tesz a sors erre a zsidó történelmre.

SPEYER.

Lapunk legutóbbi számában megírtuk Worms zsidóságának tragédiáját. Csaknem hasonló nagy szerepet játszott a régi világban Speyer is, amelynek 1000 lakosa közül legutóbb 400 volt a zsidó. E pillanatban nem tudjuk, hogy lakik-e még ottan még egy is. Sok tekintetben közös volt a sorsa ennek a speyeri zsidóságnak Worms-al és Mainz-al és ahogy nekik, ezeket közös elnevezéssel „Schum”-nak neveztek a három város kezdőbetűi nyomán.

Köln mellett terülnek el ezek a városok és úgy ismeri őket a zsidó történelem, mint a legrégebbi zsidó településeket. Mainzban élénk zsidó élet indult ki. A XI-ik század óta ebben a három városban talmudiskolák voltak, amelyeknek nem kisebb talmudistái adták örökre szóló patinát, mint Rasi, akiről legutóbb is írtunk a wormsi templommal kapcsolatban.

A három hitközségnek közös ritusuk is volt és „Takkanot Schum”, vagyis a három városnak szidusa által előírt szokványok az egész német zsidóságra érvénytel birtak. Speyerben nagyon jó volt a nemzsidókkal való viszonyuk. Már a XI-ik században voltak olyan zsidók Speyerben, akik nagy tekintélynek örvendtek. Már 1094-ben Rüdiger püspök kijelentette, hogy Altspeyer községnek a város-nyitáoz való csatolása már azért is caerszeres hasznosnak már, mert hiszen laknak ott zsidók is. Akkoriban főmainzban kiköltöztek a zsidók és Speyerben letelepedettek le. Rüdiger püspök olyan jogokat biztosított szá- vájukra három és fél font lefizetése ellenében, amilyen kedvezményeket sehol Németországban nem élveztek annakidején. Védelmükre azt a városrészt, amelyben laktak, falakkal vették körül. Kereskedelmi szabadságuk, önálló bíróságuk volt saját rabbi-ük vezetésével. Ingatlant is szerezhettek, temetőt is kaptak. Keresztény szolgálókat is tarthatnak és a bűst, amelyet nem chették meg, mert nem volt kö- zter, eladhatták keresztények számára.

IV-İK HENRIK TOLERANCIAJA.

Amikor 1090-ben IV. Henrik császár ott tartó- zódott Speyerben, a — zsidók kérelmére — védel- mükbe vette, megerősítette privilégiumukat és a kö- rkezőkről biztosította őket: Az egész birodalor- ban vámmentesen üzhetnek kereskedést, kereszté- nyekkel való pereskedés esetén mindegyik fél a maga bizonyítékait terjesztheti elő. Istenítéleteket nem szabad ellenük hozni, nem szabad szolgálókat erő- szakkal megkeresztelni. Saját törvényeik szerint es- küdhetnek, s ha valaki támadást intéz ellenük, akkor szigorúan meg kell büntetni. Ezek a privile- giumok a császár sajátkezű aláírásával erősítették meg. A speyeri zsidók történelmük folyamán nagy- részt a püspök uralma és védelme alatt állottak és csak kevés ideig a város fennhatósága alatt. A hit- község élén a püspök által kinevezett archisynagogus állott. Ő döntötte el a peres ügyeket, amelyek zsi- dók között felmerültek és ami zsidók és kereszté- nyek között keletkezett. Ha nem tudott dönteni, ak- kor az ügyet a püspök elé vitte.

A KERESZTES HADJÁRATOK ALATT.

Az első keresztesháboru idején nem volt rossz dolguk a zsidóknak, de annál súlyosabb volt a hely- zetük a második kereszteshadjáratkor, különösen 1195 ben, amikor ők is nagy gyűlölködésben és üldözés- ben részesültek. A császár ugyan megölette a zsidók üldözőit és a zsidóknak is kártérítést kellett fizesse- nek, mégis nagy csapásokon ment keresztül a spe- yeri hitközség. El is pusztították 1282 és 1343 között, mivel azzal gyanúsították őket, hogy megölték egy nem-zsidót. Amikor a pestisjárvány kitört, akkor ön- maguk gyújtották fel a házukat és velük együtt bennétek. Csak kevesen menekültek. Nemsokára visszatértek, de 1353-ban újra elkergették őket. Rö- viddel azután újra visszatértek, azonban 1435-ben végleg kiutasították őket Speyerből.

Azóta csak szórványosan laktak Speyerben zsi- dók, akik a wormsi rabbi fennhatósága alatt állot- tak. A jelenleg feloszlott és elkergetett hitközség a XIX. században alakult meg. Amíg Speyerben na- gyobb tömegekben éltek zsidók, mindenkor szellemi centrum volt és olyan tudósok éltek benne, mint Juda ben Kalonymos, Kalonymos Izsák, Samuel ben Kalonymos, Izsak ben Ascher Halavi, Szimcha ben Samuel, Eleazar ben Jakob.

Mielőtt még ezeknek a híres zsidó férfiaknak életéről mondanánk el egyes részleteket, megemlit- jük még, hogy a speyeri rituális fürdő épülete a leg- régebbi és legjobb állapotban tartott építési emléke a korai romantikus korszaknak. A XII. századból szá- mazik és 200 évig szolgált rituális fürdő célokat, Hogy most mi történt vele, azt e pillanatban nem tudjuk, de lehet, hogy az is romhalmaz lett.

A KALONYMUS-CSALÁD.

Ez a Kalonymus-család ismert és híres zsidó család volt, amely rendkívül sok tudós rabbi, iro- dalmilag képzett és ismert férfit, filozofusokat adott a világnak. A család első nyomait megtalál- hatjuk a X. században is és pedig az olaszországi Luccába. II. Ottó császárnak a Cotrone melletti csa- tában 982-ben egy Kalonymus megmentette az éle- tét és valószínűleg a családnak, élete megmentésé- ért hálából különböző privilégiumokat nyújtott és segítségükre volt abban, hogy Mainzba költözhetek.

Mainzban, amikor régebben ásatásokat folytat- tak, a zsidónegyedben egy kőházat találtak, amely- ben a Kalonymusok laktak és árujegyeket, amelye- ken a császári korona volt bevése, amelyet bizo- nyára ennek a családnak volt szabad használni. Az kétségtelen, hogy ettől az időtől kezdve nemcsak Olaszországban, hanem ezekben az említett német városokban is, a Rajna mentén megtaláljuk a Ka- lonymus család nyomait, ahol szintén áldásos tevé- kenységet fejtettek ki. Az ő érdemük, hogy elültet- ték Németországban a talmudtanítás alapjait és a zsidó vallásosság alapelveit.

Legismertebbek ebből a hatalmas és tudomá- nyokban meg egyebekben is tekintélyes családból: Mesullam ben Kalonymus, aki a „nagy” mellékne- vet kapta, (a X. század fordulóján) számos liturgi- kus költemény és jogi döntvény szerzője. Egy másik Rabbi Mesullam 1096-ban halt meg Wormsban, ahol mártírhalált halt, míg Kalonymus ben Juda Mainz- ban halt meg és elégiákat írt azokról a szenvedé- sekről, amelyek akkor érték a zsidóságot. Kalony- mus, az idősebb 1140 körül élt Speyerben, az ő fia volt Sámuel, a vallásos, unokája pedig Juda, a chessid.

Ehhez a családnak tartozik Eleazar ben Jehuda Wormsból, aki a „Rokeach” szerzője és Juda Ben Kalonymus, aki a talmudikus szótárt szerzte „Jehus tanna im veamoram” címen. Ezek a kiváló férfiak valamennyien a wormsi és speyeri zsidóság történe- mének legfényesebb lapjai.

A MAINZI ZSIDÓSÁG TÖRTÉNELME.

Worms és Speyer után még a „triumvirátus” harmadik részéről is kell írunk, Mainzról. Mainzban a zsidók a római légiókkal együtt, tehát szinte 2000 éve telepedtek le.

Biztos adataink csak arról vannak, hogy 982- ben az a Kalonymus telepedett le, aki — amint fen- tebb említettük — II. Ottó császár életét mentette meg Cotrone mellett. Lucca olasz városból költö- zött Mainzba és utódai a mainzi zsidóság vezetői lettek. Az első zsidóüldözés ideje ebben a városban 1012-ben kezdődött. A zsidókat akkor azért üldöz- ték, mert állítólag valakit megtréfittek. Ezért rövid időre elűldöztek őket, ha csak nem keresztelked- tek ki. A kikeresztelkedettek között volt Gerson ben Jehuda rabbinak fia is.

A „MEOR HAGOLA”-NAK, GERSON BEN JUDÁNAK FIA KIKERESZTELKEDETT.

Hogy Gerson ben Juda mit jelentett és művei mit jelentenek ma is a diaszporai zsidóságnak, azt abból következtethetjük, hogy a „Meor hagola”-t, a galuth világitó fáklyájának hívják. Tulajdonképen vagy észak Franciaországban, vagy Metz-ben szüle- tett 960-ban, 1013-ban Mainzban élt és 1028-ban, vagy 1040-ben halt meg. Elvitathatatlan szellemi ve- zére volt korában Német-, Francia és a szláv orszá- goknak, ahonnan a tanítványok százai özönlöttek tanításainak hallgatására és követésére. Vallási ren- delkezései: „Tukkanot derabbenu Gerson”, a Sinai tanokkal egyenranguan volt értékelve. Voltak azon- ban ezek között olyanok, amelyek nem tőle szá- maznak, de kétségtelenül tőle eredt a „Cherem Bne Gerson”, amelyben átok terhe alatt tiltja meg a többnejűséget, elsősorban a „Shum” három hitköz- ségének, Speyer, Worms, Mainz és környékének. Ő tiltja meg kategorikusan a feleség hozzájárulása nél- küli válást, a templomi ima megzavarását egy oly előimádkozó részére, akihez a közösség nem járult hozzá. Sok respunsumai és talmudi kommentárai, va- lamint ritusbéli rendelkezései a legtöbb hitközség- nek ma is tradicionális és megváltozhatatlan kötel- mei. Rabbi Gersonnak püjtjai igen sok hitközség- ben ma is elmondának tanúságu a zsidóság súlyos szenvedéseiről. De a kor kikeresztelkedési kény- szereszközei eme nagy zsidó kiválóságnak családját sem kímélte. A nagy férfiú elkorcsosodott fia rene- gáttá vált és elhagyta azt a hitet, amelynek atya a zsidóságot minden korának egyik legnagyobbja volt.

A harmadik kereszteshadjárat idején a püspök és Barbarossa Frigyes védelme alatt állottak, de az első és második kereszties hadjáratok idején 1281- ben és 1283-ban vérváddal voltak vádolva és 1349- ben, a pestisjárvány idején sok zsidó embert öltek meg Mainzban is.

ZSIDÓ SÍRKÖVEKBŐL ÉPÜLT MAINZI HÁZAK.

A XV. század folyamán több ízben elűldöztek őket 1438-ban, 1462-ben és azután újra visszavették őket, 1473-ban végleg kiköltöztek őket. Egyszóval azonos volt sorsuk az egész hercegérsekség terüle- tén. A XIV. században házépítésre használták fel a zsidók sírköveit. 124 sírkövet találtak így meg újra.

Mainz is a zsidó tudományok és tradicionális forrása volt. A legismertebb mainzi rabbi volt: Ger- son ben Jehuda, de Mainzban tevékenykedtek még Rothenburgi Meir és Jakob ben Mozes Halavi. A hit- község ügymenetét a zsidó tanács intézte. Amint már megírtuk, az élen a „zsidópüspök” állott. Val- lási ügyek pedig a rabbinátus hatáskörébe tartoz- tak.

1583-ban létesült az új hitközség. Sokan költöz- tek Mainzba Frankfurt am Mainból és 1615-ben Wormsból, amikor kiűldöztek őket onnan. Általában elég rossz volt mindég a helyzetük. Csak 1784-ben kezdődött jobb éra, amikor a Kurfürst-ök II. József tolerans ediktumai alapján azon igyekeztek, hogy a viszonyok rendeződjenek és különösen a zsidók kulturális viszonyait emeljék.

1792—1814 között, amikor francia megszállás alatt volt Mainz, a zsidók egyenjogu francia polgá- roknak tekintettek. A napoleoni sanhedrionba is ki- küldték megbízottaikat. A szabadságharcok idején Mainz Hessen-Darmstadt-hoz kerültek.

Amikor 1925-ben népszámlálás volt a 109.000 lakosságú városban, 2800 zsidó élt. Hogy most még

van-e ott egyáltalán zsidó, nem tudhatjuk, de ha igen, úgy keserves szenvedések között, lerombolt existenciák és leégett templomok romjai között.

Megemlítjük még, hogy 1853-ban Josef Aub rabbi, aki később Berlinbe került, reform-hitközösséget létesített, ami kettéosztotta az ottani zsidóságot. Az ortodox érzelműek akkor külön tömörültek és Markus Lehman hívta meg rabbijuknak.

*

Megirtuk a „SCHUM”-nak, a három híres hitközösségnek, Wormsnak, Speyernek és Mainznek zsidó történelmét röviden, de azért vezetőfonalként kitérünk az egészről, hogy voltak az ottlévő zsidóságnak nagy férfiai, boldog napjai, toleráns uralkodói. A történelem ezer éves áttekintése után azt minden-

esetre megállapíthatjuk: hogy soha ilyen szomorú helyzetük nem volt a zsidóknak ottan, mint a XX-ik század „boldog” korszakában. Ezer évvel ezelőtt voltak legalább olyanok, akik császárok, püspökök kiváltságosai voltak. Tanulhatták és taníthattak. A primitív nép között a pestisjárványok idején az egyszerű analfabéta nép „harag”-ja dühöngött. De emlékeznünk kell az akkori idők szellemére. Ha meg összehasonlítjuk az akkori időket a maival, nem tudunk egyebet, mint azt ismételni: jaj nekünk azért, hogy ebben a korban élünk...

Worms, Speyer, Mainz, mérőföldkövek, amelyeknél szomorú szívvel áll meg a vándor... A vándor, aki onnan eltávozni kényszerül és a vándor, aki mindezt vérző szívvel nézi...

zet és ha bizonyos szempontból befűtve egész is volt élete, neki és azoknak, akik csülték, mégis torzó maradt.

Küzdő, bátor, szókimondó természetű sok barátja volt s voltak ellenfelei is. N ellenségei, csak ellenfelei. De nyílt sisáktélllyal küzdő fél volt, akit mindig megbecsültek, mert intenciói a legnemesebbek voltak. Tisztelet és becsülés emlékének, mert Vermes Ernő olyan egyéniség volt, akire még évtizedek múlva is fognak emlékezni és akit idegenek fognak, mint bátor és tetterős küzdő haros mindenhol és mindenkor, amikor a zsidó cionizmi eszmék mintaképéről lesz szó.

Legyen emléke örökké áldott és legutolsó eszménye utmutató a sötétségben tévelygő és idő népnek!

A TEMETÉS

Hétfőn délután temették el Vermes Ernőt Temesváron óriási részvét mellett. A gyászbeszédet dr. Drechsler Miksa rabbi tartotta, majd dr. Löffler Géza, a zsefvárosi ort. hitközösség elnöke bucsuzott az elhunytat. Dr. Nobel Sándor a Zsidó Nemzeti Szövetség nevében mondott istenhozó beszédet. A nyitott sírnál Klein Eljáhu kolozsvári rabbi tartott bucsubeszédet. A „Kedvenc malé rechamim” elrecitálása után Vermes Ernő legidősebb fia, Emil mondotta el a Kaddist.

Vermes Ernő halála

Az erdélyi zsidóság legutóbbi husz éves történelmében nagy szerepet játszott Vermes Ernő, aki magánéletében ismert gyáriparos volt, a közéletben pedig intrazingens, százszázra ékosan önértékes zsidó, aki a cionizmusért sokat dolgozott és konstruktív munkát végzett. Amikor évekként elszármazott, főleg személyes aktivitása miatt, Temesvárra helyezték a Zsidó Nemzeti Szövetség erdélyi központját, Vermes Ernő, az élete derekán levő férfi, még mindig úgy harcolt és dolgozott, mintha nem lett volna túl a „Sturm und Drang” korszakon, mintha fiatalos lelkesedését sohasem váltotta volna fel a lehangolás. Vermes Ernő, a produktív munkát végző gyáros, hatalmas ipartelep tudott meggondolni higgadtsággal vezetni, de amikor cionista volt, akkor türelmetlenné vált és fanatikus hitében el sem tudta képzelni, hogy akadhat zsidó, aki nem vallja magát százperentesen zsidónak és cionistának. A zsidó tudományokban és irodalomban elmélyült ismeretekkel rendelkezett, megtanulta a héber nyelvet, bőségesen idézte beszédeiben a próféták mondásait és úgy tudott küzdeni, agitálni, harcolni a zsidó eszmékért, főleg Palesztináért, hogy magával tudta ragadni még a legközönyösebb távoluló embereket is. Előbbre és messzibbre látott, mint az átlagember, mert a mai idők igazolják, hogy azoknak volt igazuk, akik Vermes Ernővel egy hitet vallottak, a zsidókérdés megoldásait illetően. Nem volt érzélgős természet és nem váto, amíg az egyének és a zsidó közösség felett összecsapnak a hullámok. Már husz esztendeje gravitált Palesztina felé, gyermekeit úgy nevelte, hogy belőlük már az ősi hazának leggyenek hasznos polgárai és saját magi is sokszor járt Palesztinában és anyagiakkal is támogatatta azt az eszményt, amelyért annyit harcolt egész életén át. Vermes Ernő külön tégakuma, hogy amikor kezdte volna önmaga is élvezni munkáját, amikor már saját magi is nyugalmat találhatott volna a Szentföldön, akkor jött a tragikus vég, amíg ötvenhárom esztendőskorában pontot tett munkás, deák életére.

Vermes Ernő a zsidó közéletben kivételesen szép pozíciót töltött be. Nem azial hogy évekként a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke volt, ez neki nem dekorumot jelentett, hogy az „elnökség” sok embernek és sok embernél csak pozíciót jelent, hanem munkaterületet, ahol kéhette ambícióit, amelyek nem személyiek voltak, hanem az észme érdekét szolgálták, amelyet mindennél jobban szeretett. Fanatikusan hitt abban, amit valott és hajlandó volt személyes kérdésévé, sőt sérelmévé tenni azt, ami Palesztinával összefüggésben volt. Harcos, küzdő egyéniség volt; ha sor került volna rá, még a barrikádok tetején is tudott volna küzdeni a zsidó népért és a zsidó otthonért és hazáért.

Nagy veszteség az erdélyi zsidó közéletnek, nagy vesztesége Temesvár zsidóságának és szomoruan nagy csapás családjának, hogy férfikora teljében kellett itthagynia a földi lé-

tet, holott megérdemelte volna, hogy valahol egy gyönyörű tengerparti villában élvezze még évtizedekig a tengert és a naplementét és ott élhetett volna boldogan azon a földön, amelyért annyit küzdött. Így van azonban a Sors könyvében előre elhatározva, hogy azok, akik egy eszméért küzdenek, főleg akik az Igéret Földjéért, azoknak Mózes óta, nem adatott meg, hogy lássák életük művének beteljesülését. Vermes Ernő életébe is beleszólt a vég-

Weizman békeajánlata az arab államoknak:

Ha az arabok elfogadják Palesztina felosztását a zsidó állam belép az arab államszövetségbe

Most, amikor az európai zsidóság tömegei kétségbeesetten keresik a lehetőségeket, hogy kijussanak Palesztinába és amikor a zsidó egyén helyzete napról-napra súlyosbodik a gáluthban, megdöbbentő hírek érkeznek Londonból, az angol kormány által összehívott kerekasztal-konferenciával kapcsolatban. Azt, hogy a brit kormány újabb kibúvót keres a Balfour-deklaráció be nem tartására, meg lehet még érteni, ha küzdünk is ellene. De a megdöbbentő jelenség az, hogy maga a Jewish Agency, illetve annak vezetője az, amely az egész zsidó nép nevében ismét odaadja magát vak eszközként az angol gyarmatpolitikának és ezzel újabb veszélyt zúdít a zsidó Palesztinára ügyére.

Emlékeztetés, hogy amikor az angol kormány hivatalosan is elvetette Palesztina felosztásának a tervét, dr. Weizmann Chaim, a Jewish Agency elnöke, kezdetől fogva harcolt Palesztina felosztásáért és a cionista Aktiorskomité ülésén kijelentette, hogy hiába vetették el az angolok is, az arabok is és a zsidó nép tekintélyes része a felosztás tervét, ő tovább fog dolgozni érte és reméli, hogy ez a terv rövidesen ismét napirenden lesz. Azután következett a kerekasztal-konferencia összehívása. Ahelyett, hogy Anglia csak a zsidó népet és a palesztinai arabokat hívta volna meg erre a tanácskozásra, bevonta más arab államok kormányait is, viszont nem hívta meg Amerikát, Romániát, Lengyelországot és azokat a más államokat, amelyek a zsidókérdés olyan megoldásáért szállanak síkra, hogy nyissák meg Palesztina kapuit a kivándorolni akaró zsidó tömegek előtt.

Az első és legélesebb tiltakozást a londoni kerekasztal-konferencia ellen az Uj-cionista Szervezet jelentette be, amelynek most is az a meggyőződése, hogy amíg Palesztinában nincs zsidó többség, nem ühetünk le tárgyalni az arabokkal, mert az arabok éppen a zsidó többség megakadályozására törekednek. Az ujcionisták után most a Mizráchi Világszervezet központi vezetősége követeli, hogy a Jewish Agency ne vegyen részt a kerekasztal-konferencián. Az angol Cionista Föderáció is azon a véleményen van, hogy a Jewish Agency nem vehet részt a kerekasztal-konferencián

egy olyan atmoszférában, amelyben Angliának még annyi megértést sem mutat a zsidó szenvedései iránt, hogy a Németországból mentésre váró 10.000 zsidó gyermeket sorsolják hajlandó Palesztinába beengedni.

Nagy feltűnést keltett cionista körökben az a szokatlanul éles támadás, amelyet Neszteditsch dr., a Keren Hajjesod egyik igazgatója intézett a Jewish Agency politikája ellen. Neszteditsch cikkében, amely számos zsidó újságyban jelent meg, többek között ezt mondja:

— Amikor a népet amegfulladás fenyeget és százezrek állanak a pusztulás szélén, a Cionista Szervezetnek, amely azt vindikálja nyelvének, hogy minden zsidót képvisel, azt kébb ne követelnie, hogy nyíssák meg Palesztina kapuit a zsidó tömegek számára, amelyekévsok országból szorítanak kifelé. Néha azok benyomásom, hogy bennünk cionista vélekedésekben sincs meg ebben a válságos pillanatban a helyes érzék és a megfelelő értelmű azon követelések iránt, amelyeket támaszognunk kélene.

A Jewish Agency, amely eddig elvi feltételekhez kötötte a kerekasztal-konferencia való részvételét, váratlanul eljette ezeket a lájdelvi fentartásokat és most már minden feltétel nélkül hajlandó részt venni ezeken a megátszéléseken. Londoni jelentések szerint Weizmann professzor tanácskozásokat is folytatott már a konferenciára érkezett arab delegátusokkal. A megbeszéléseken a Jewish Agency elnöke ke a zsidó nép nevében azt az ajánlatot tette: hogy amennyiben az arab delegátusok és a főmufti elfogadják az általa javasolt felosztást, tervet, kötelezettséget vállal arra, hogy az jövőlétesülő zsidó államot belépteti az arab államok szövetségébe.

Ha ez a h iradás megfelel a valóságnak, akkor a londoni távirat nem jelent egyebet, minson hogy a Jewish Agency kiszolgáltatja a zsidó népet és a zsidó Palesztinát az araboknak. Jándre az újabb politikai balfogásra a zsidó népnek améynek egyedüli reménye Palesztina ann egy nagyarányu, szabad bevándorlás, neajdmondhat mást, amit egyébként az Uj Cionista Szervezet már első perctől hirdetett: A londoni kerekasztal-konferenciából nem lesz, megket nem szabad, hogy legyen semmi.

Közélet

— A SZIGETI ORTHODOX HITKÖZ-
GEBEN lefo- yt választásról tavunk legutób-
vt számában már beszámoltunk. Közöltük,
idég Jozovits Lipót nem vállalta el jelölését,
aró Jakobovits Mór, akire a legtöbb szavazat
dött nyilvánították elnöknek. Jakobovits Mór
n akarta elvállalni az elnöki tisztséget, te-
egntve, hogy csak Teitelbaum főrabbi szemé-
ő és intervenciójára váltotta el a hivatalos list-
elnök-jelöltségét, mégis ugyanez a párt, az
enzék megtévesztése céljából, ellenjelöltet
ított vele szemben. Tekintve, hogy Jakobo-
s és Mór elutasító álláspontja a választások
gisméltését vonta volna maga után, ami
abb izgalmaival járt volna, Teitelbaum fő-
bi újra közbelépett és rábírta Jakobovits
taórt az elnökség elvállalására. Az új vezető-
Neg tehát a következőképp alakult meg: elnök:
ozkobovits Mór, alelnökök: dr. Kiszelnik
loándor és Rosenkranz Márkus, ellenőr:
Kiedmann Salamon, pénztáros: Stehl Judá,
rnökségi tagok: Weisz Izrael és Feldmann
elrnáth. Az alakuló közgyűlés után az elnök-
g tisztelő látogatást tett Teitelbaum főrab-
nál.

Csuzt, köszvényt és minden hü-
stői eredő fájdalmat azonnai meg-
zúntat a valódi DIANA sósbor-
zessel való bedörzsölés.

— MEGALAKULT A NAGYBÁRÓDI
SJCIONISTA HELYICSOPORT. Január 1-
y két ujcionista gyűlés zajott le Biharmegyé-
kben. Délután 3 órakor az élesdi zsidóság gyűlt
Nsze, hogy meghallgassa a nagyváradi kikül-
töttöket és fél ótkor, a nagybáródi Hersko-
Nas vendéglőben gyűt össze az ottani és kör-
ghyékbeli zsidóság, hogy megalakítsa az ujcio-
sta szervezet helyicsoportját. Több mint száz-
ven ember gyűlt össze, hogy első ízben a
Gagybáródi zsidóság életében, egy cionista
nyúlésen résztvegyenek. Leitner Zoltán elnök
keőbb mint egyórás beszédben vázolta a zsidó-
szti helyzetét és az összefogás szükségességét.
yelévés 10-ike a mai nap — mondotta a szó-
azok —, amelyet azért böjtöl a zsidóság, mert
velebukadnezar babiloniai király ezen a napon
lanezdezt hozzá az ostromhoz, amely a pusztu-
telshoz vezetett. Legyen ez szimbóluma annak,
aszogy a báródi zsidóság ezen a napon kezd el
szvéletét az új zsidó otthon felépítésében,
i ftána Farkas Ferenc beszélt román nyelven és
nczolta az af-al-pi mozgalom jelentőségét.
et lajd Malek Lázár jiddis nyelven ismertette
lté ujcionista szervezet programját. A jólsike-
gült gyűlés után megalakult a helyicsoport, az
Veanti tisztikarral és rögtön meg is tartották az
tatakuló gyűlést. Elnök: Silberstein Jakab, társ-
nök: Kertész Sándor, titkár: Ungár Mór,
elnáztáros: Schwartz Lajos, Keren Telhaj biz-
tets: Lichtmann Sándor, ifjusági vezető: Packer
ésándor, jegyző: Fried Jenő, ellenőrök: Grosz
szttárton és Friedmann Jenő. Választmány: Mol-
zován Leopold, Silberstein József, Blau Ernő,
álain Gyula, Mandel Francisc, Mose Ginstler,
lau Albert, Grosz László, Schächter Sándor,
k, Mandel Izidor, Kohn Pál, Lichtmann Sándor,
mitosmann Ferenc, Srulovits Miklós, Srulovits
szienő, Fülöp Imre, Székely Zsigmond, Schwartz
ándor, Klein József, Klein Márton, Heisch
nénkász, Karton László, Hajnal Imre, Fried-
ann Zoltán, Weiszberger Gyula, Blau József,
nájda Jenő. Az ujcionista szervezet nagyvára-
ni központja a közeljövőben tovább folytatja
lervezési munkáját, amely eddig is nagy sike-
meket mutathat fel.

Érzi, hogy öregszik...

Veséi rendetlenül működnek és mind gyakrabban vannak reumás rohamai.

Az Urodonal rövid idő alatt legyőzi midezt, mert ez a tulajdonképeni általános fertőtlenítő szer. Eltávolítja az összes mérgező lerakódásokat, gyökeresen megtisztítja a szerveket és helyreállítja normális működésüket. Az Urodonal eredményes hatást fejt ki az artritiszus összes megnyilvánulásainál, reuma, köszvény, zsába neuralgikus fájdalmak, megrén stb eseteiben.

A kúra egyszerű: egy kávéskanálnyi Urodonal kevés vízben minden este.

URODONAL

ERŐSÍTI A SZERVEZETÉT

Kapható: gyógyszerárakban és drogeriákban

CHATELAIN KESZÍTMÉNY MEGBIZHATÓ MÁRKA

— CHANUKA PANKOTÁN. Lélekemelő ün-
nepség keretében tartották meg a pankotai hit-
község kulturházában a chanuka-ünnepet. —
Sonnenschein Elias ker. főrabbi drámai hangu
beszédben méltatta a chanuka ünnep jelentősé-
gét. A főrabbi beszédében felhívta a zsidóság fig-
yelmét, hogy különösen ma, ebben a szomorú
időben a makkabeusok szellemében kell harcolni
a zsidó fajért, vallásért és kulturáért. A beszéd
elhangzása után Sonnenschein Lázár, a főrabbi
kiszia nagy tetszés közepette elszavaltta a „Hatikvah”-t. Gerő Evike, Gerő Vera, Hellinger Sándor,
Sorger Edit, Csillag Ági szavatai nagy tetszést
arattak. A jól sikerült ünnepély a „Hatikvah”
hangjai mellett értek véget. Az ünnepélyen meg-
jelent zsidóság kellemes meglepetéssel és szeretet-
tel fogadta Bohus bárónőnek az ünnepélyen való
megjelenését. Bohus bárónő ezideig is számtalan
tanuljelt adta a zsidóság iránti rokonszenvének,
kizárólag a chanuka-ünnepélyre jött át a szom-
szédos Világos községből, az ünnepség végén pe-
dig cukorkákkal ajándékozta meg a szereplő
gyermekeket. (Dávid M.)

— NEHEMIA BECKMANN UJCIO-
NISTA VEZETŐ ÉHSÉGSZTRÁJKJA. (Tel-
Aviv). Az akkói börtönből érkezik az értesí-
tés, mely szerint Nehemia Beckmann, aki lel-
kes revizionista, s aki politikai fogságban van
három hónapja, most, hogy lejárt büntetése,
nem kapta vissza szabadságát, hanem tovább-
ra is fogvatartották. Beckmann erre éhség-
sztrájkba kezdett s mert egészségi állapota
romlott, a fogház kórházába szállították. Te-
kintettel legyengült állapotára az orvosok ag-
gódnak életéért.

— 52 PROMINENS AMERIKAI AZ
ANTISZEMITIZMUS ELLEN. (Newyork.)
Ötvenkét prominens amerikai férfi és nő,
akik különböző vallásokhoz tartoznak, ideig-
lenes bizottságot létesítettek, melynek célja,
hogy a gyűlölködő antiszemitizmust felvilá-
gosításokkal gyengítsék és azok igazi okait
megvilágítsák. A bizottság tagjai lettek: *Har-
old Ickes* belügyminiszter, *Herbert Lehman*,
Newyork kormányzója, *Al Smith*, volt new-
yorki kormányzó, az amerikai munkásszer-
vezetek főtitkára, *Williman Green*, a „Com-
mitée for Industrial Organisation” elnöke:
John L. Lewis, *Charlton Hayes* híres ameri-
kai történelem tudós, aki katolikus, kije-
lentette egy banketten, hogy minden ember,
aki faji vagy vallásüldözéstről beszél, ártal-
mára van nem csupán az amerikai népek,
hanem a vallásnak is, amelyhez tartozik.

Segítség!

Az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie részét
abból a segélyakcióból, amely megindult a német-
országi menekültek érdekében. Sokan a szerencsét-
len üldözött zsidók közül érrefelé is eljutottak,
hogy innen továbbmenjenek végleges letelepedési
helyük felé. Ezek a boldogtalan, hazátlan emberek,
akik ruha és élelem nélkül jutottak ide, sürgős tá-
mogásra szorulnak. Élelmezni és felruházni kell
őket. Gondoskodni kell továbbutazásuk lehetőségé-
ről. Meg kell mozduljon a legközönyösebb zsidó
szív és adni kell, adni sokat és azonnal!

Tekintettel a rendkívül fontos és nemes célra,
felkérjük lapunk olvasóit, hogy juttassák el pénzbeli
vagy természetbeni adományukat minden város hit-
községeihez, vagy lapunk kiadóhivatalához, (Ora-
dea, str. Miron Pompiliu 8, telefon 24—40), amely
szívesen továbbítja azt a kellő helyre a legjobban
rászorultaknak. (Ha nagyváradiak adományoznak,
ugy telefonon beszélhetnek és elmege az adomá-
nyokért a segélybizottság megbízottja.)

Folytatólagosan közöljük felhívásunk nyomán
szerkesztőségünkbe érkezett adományok jegyzékét:
Kertész Stefan Bucuresti 1000, özv. Linczer Jakabné
Arad 500, Izsák Rudolfné Petrosani 500, Klein Magda
és Klein Jenő esküvője alkalmából Oradea 450, Ja-
kab Hermann Uilacul de Beius 400, Fischer Gyula
Királydáróc 400, Gábor André Nadlac 200, Lichtenstein
Hilal Huedin 100, Feiner József Sovata 100, Károly
Imréné Cluj 100, Markbreiter Andor Oradea 50,
Weisz Herman-Kálmán Temesvár: fehérmű. — Ed-
digi gyűjtésünk összege 21.570 lei.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb
találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. **restaurant**
Bucuresti, str. Carol 32, I. emelet

— EGY NÉMET ZSIDÓT MEGÖLTEK
A NEMZETI SZOCIALISTA ÜGYNÖKÖK
NEWYORKBAN. (Newyork.) A Havas-
ügynökség jelentése szerint egy *Christian
Morgenstern* nevű német zsidót megöltek a
náci-ügynökök. A rendőrség legalább is azt
gyanítja, hogy a tettet Németországból irá-
nyították. A bevezetett nyomozás megállá-
pította, hogy a szerencsétlennek ellentétei
voltak a német hatóságokkal, amiért két
testvére Luxemburgba menekült.

Hétről hétre

Jeruzsálem. — Fakhri bey Nashashibi, aki mint ismeretes, éles harcot folytat az exmufti és a terroristák tábora ellen, nagyszabású demonstrációt rendezett egy délpalesztinai faluban, Hebron mellett, amelyben több ezer fellah és beduin vett részt. A tüntetés a volt jeruzsálemi mufti ellen irányult. A négyülésen a palesztinai katonai hatóságok reprezentánsai, Jeruzsálem kerületi kormányzója és a külföldi sajtó képviselői is résztvettek. A konferencia által megszavazott határozati javaslat a polgári arab lakosság ellenszenvének ad kifejezést a muftival szemben, a palesztinai arabok lojalitását nyilváníttja Nagy-Britannia iránt és hangsúlyozza azon készségüket, hogy közreműködjenek a rend helyreállításában és a terrorbandák végleges kiűzésében. — Arab terroristák behatoltak egy Rechobot melletti zsidó narancsosba és ott jelentékeny pusztításokat végeztek. Zsidó rendőrök érkeztek röviddel utána a tett-helyre, hogy nyomozzanak az ügyben s akkor orvul rájuk lőttek. Az egyik rendőrtiszt Arieh Bensmarjahu a helyszínen meghalt. — Arab terroristák egy zsidókkal teli autobuszt megtámadtak Atlitól délre és egy utast megöltek, kettőt pedig megsebesítettek. — Beer Tuvia melletti narancsosba benyomultak terroristák és nagy pusztítást végeztek ott. Körülbelül 5000 font értékű fa-csemetéket és fa-kulturát tettek tönkre. — A jeruzsálemi ó-városban Sejk Mohamed Said el Khatib-ot, a legidősebb Haram-esh-Sherif-et meggyilkolták. Ő volt egyike azoknak a sejk-eknek, akiket az óváros októberi megszállásánál az angol hatóságok meghívtak a Haram-negyedbe. Egy arab nőt is meggyilkoltak Jeruzsálemben. — A Palesztina kormány most megjelent hivatalos kimutatása szerint, 1938 június 30-iki számlálás szerint Palesztina összlakossága 1.400.000 lélek, amelyből 828.000 személy muzlim, azaz 61%, 400.000 zsidó, vagyis 29% és 111.000 keresztény, 12.000 másvallású. A nomádok száma 66.000. (A zsidóság lélekszámát úgy véljük, egy kissé alábecsülte a kormányzat, mert az ottani zsidóság száma ma már közeljárhat a félmillióhoz. A szerk. megjegyzése).

București. — A rámnicol sárat-i kereskedelmi kamara 35 kereskedelmi vállalatnak a törlesztést rendelte el, miután a szobanforgó cégek tulajdonosait törölték az állampolgársági listából.

München. — Nagyobb bérházak zsidó tulajdonosainak a német birodalom területén módjukban van zsidó bérlőket felvenni, olyanokat, akiket az árja-háztulajdonosok ki kell küldjenek házaikból. Ebből a rendelkezésből arra következtetnek, hogy egyelőre eltekintenek a getto felállításától.

Tel-Aviv. — Egy 116 éves asszony, Feige Lehrer a Ness Ziona melletti kolónián 116 éves korában meghalt. Özvegye volt Reuben Lehrer-nek, aki egyik alapítója volt a ness-zionai kolóniának. Dédunokája, Rivka Lehrer néhány hónappal ezelőtt arab terroristák áldozata lett.

Prága. — Az ismert zsidó színtársulat, amelynek főattrakciója volt Sevilla Pastor és Mose Ziegler, eddig Wienben és Szlovákiában vendégszerepeltek, de most kiutasították őket és így „senki földjén” hánykolódnak és nem tudják, hova menjenek. Lépések történtek a szlovák zsidóság körében, hogy elősegítsék kivándorlásukat.

Pozsony. — A napokban háromszáz zsidó család vándorolt ki Csehszlovákiából. Ez az első szervezett csoport, amely előfutárként indult el új otthont keresni. Néhány hónap múlva 14.000 zsidó fogja elhagyni Szlovenszkót. A kivándorlók egy része Palesztinába megy.

Camberra. — Az ausztráliai kormány körülbelül 5-4 ezer bevándorlást igénylő kérvényt kapott az ausztriai és németországi zsidóktól. Az ausztráliai kormány állítólag arra az álláspontra helyezkedik, hogy nem vet gátat a zsidó bevándorlásnak és bevándorlási kvótát sem jelöl meg.

— AZ AMERIKAI CSEHEK AZ ANTISZEMITIZMUS ELLEN. (Newyork.) Az Egyesült-Államokban élő csehek hivatalos lapja, a „News Yorkske Listhy” felhívást intéz a Csehszlovákiában élő „testvérekhez” s kéri ebben a felhívásban, hogy vessenek véget az antiszemitizmusnak. Ez az antiszemitizmus árt az amerikai cseheknek, árt a cseh államnak és a csehszlovákiai áruk amerikai kivitelének. A cseh légionáriusok prágai lapja, a „Narodni Osvozezi” ehhez a felhíváshoz a következő kommentárt fűzi:

— Az antiszemitizmus egyikünknek sem fukad a szivéből. Hiszen mi ismerjük a zsidóinkat. Mi tudjuk, hogy közöttük igen sok szolid és dolgozó ember van. Az állam nem engedheti meg magának azt, hogy a zsidókat kizárja az együttműködésből. A zsidók a köztársaság újjáépítésénél nagy szolgálatot tehetnek. Nem is engedhetjük meg magunknak azt, hogy lemondjunk az amerikai piacról. Míg a német árukat Amerikában bojkottálják, a mi áruinkat szívesen vásárolják. A zsidó vállalkozók csupán jogbiztonságot kérnek. Be kell bizonyítanunk a világnak, hogy rendezett állam vagyunk és polgárainknak meg van a jogbiztonsága.

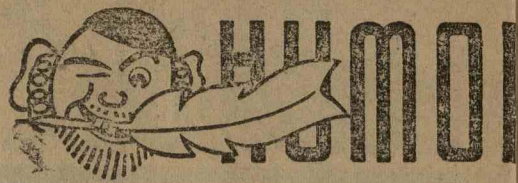
— A SZLOVÁKIAI ZSIDÓSÁG ELETÉBŐL. A szlovák kormány hozzájárulásával a szlovákiai zsidóság egységes szervezetet hívott életre „Zidovsky Unstredna Uradovna pre Krajinu Slovensku” néven. A szlovákiai zsidóságnak erre a központi képviselőre hárul a feladat, hogy a hatóságokkal fenntartsa az összeköttetést és közreműködjék a zsidókérdés megoldásában. A szlovákiai zsidó központi képviselőt már meg is kezdte tevékenységét és több bizottságot létesített, amelyek közül az átrétegződéssel és a kivándorlással foglalkozók a legfontosabbak. A központi szervezet irodái Pozsonyban működnek. — Itt említjük meg, hogy az elmúlt héten a szlovenszkói választásokon a zsidóság a kormány listájára szavazott. A csehszlovák kormány legutóbbi minisztertanácsán megvitatták a zsidókérdést. A beavatottak szerint a közéletből számos zsidót fognak kizárni. Rövidesen elhagyják helyüket az egyetemi tanárok, akiknek számát huszra becsülik. — A nemzeti egység párt ifjúsági szakosztálya meglehetősen szélsőséges antiszemita programot tett közé. A csehszlovák szenátus is állásfoglalt a Szlovákiában levő helyzettel szemben. A cseh szenátorok kijelentették, hogy a zsidóüldözések az egész köztársaság érdekeit veszélyeztetik, mert a külföld igen kedvezőtlenül reagál ezekre.

— A DANZIGI ZSIDÓK KÁLVARIAJA. (Danzig). A danzigi adóhivatalok felszólították a zsidókat, hogy vagyonukat jelentse be, mert regisztrálni akarják. Az összes zsidó néven levő bankbetéteket, akár ottani zsidóké, akár külföldieké, lefoglalták.

— A MAGYARORSZÁGI GAZDAK KÖVETELIK A RITUALIS VÁGÁS HELYREÁLLÍTÁSÁT. (Budapest.) A budapesti „Közéletmezési Hírlap” legutóbbi számában Mizsey György országgyűlési képviselő komoly indokkal felhívja az illetékesek figyelmét arra, hogy milyen nagy kárt okozott eddig a rituális vágás betiltása. Négy millió pengőre teszi azt a kárt, amit eddig okozott a magyar gazdatársadalomnak a vágás betiltása. Katasztrófálisan csökkent a marha és borjúhús fogyasztás. Erőteljes hangon követeli, hogy engedjék meg újra a rituális vágást, mert az nagy ártalmára van a gazdasági életnek és senki sem profitál belőle. Bizonyos jelek arra mutatnak, hogy engedélyezni fogják a rituális vágást.

RUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

MI A FONTOS?

Régen, még a cári világban élt egy Manstamm nevű híres szemspecialista, akit meg a tak hionj egyik orosz egyetemre tanárnak, de volt a feltétel, hogy keresztelkedjék ki előbb professzor így válaszolt a deputációnak:

— Ha csak egy kikeresztelkedett kell nek és nem egy tanár, akkor itt van a szolgálat, vigyék azt magukkal, az kikeresztelkedett ember.

RÉGI CSODÁK, ÚJ CSODÁK

A régi világban úgy történt a csoda, ha aminek egy napig kellett volna égni, az nyolc napig égett. Viszont amikor a náci felgyújtott Reichstagot, új csoda történt, mert annak napig kellett volna égni és csak egyig égett.

VEGYEN TARSNAK...

Az egyik varsói lapban nagyszerű karikúra jelent meg. Két alak áll egymással szembe mindkettőnek batyu van a hátán. Az egyik Chberlain, akinek batyuján áll: Abesszinia, Csehszlovákia és Franciaország. A másik egy szegény zsidó, akinél ócska holmik vannak és szól Chameralinhez:

— Eladtad már Abessziniát, Csehszlovákiát és most Franciaországot akarod eladni. Szegény vagyok, nem vennél engem is társnak ehhez az eladhat?

A KERESZT

A Bál-Sém új kocist fogadott fel, egy olyan legényt. Mikor először kikocsikáztak, a szekér haladt a hidon a régi kőkereszt mellett, mely állott a folyóparton. A Bál-Sém élesen figyelt a kocist: de az a kereszt alatt elfordította az autót és nem emelte meg süvegét.

— Fordulj vissza! — parancsolta a Bál-Sém Otthon nagy meglepetést keltett, hogy a Bál-Sém ilyen gyorsan hazaérkezett. Tanítványai dicséretére a mester csak ennyit felelt:

— Azért fordultam vissza, mert a kocsi nem vetett keresztet!

Aztán lassan hozzátette:

— Nem bizom egy olyan emberben, aki nem becsüli meg a saját vallását.

Két nappal később zsandárok jelentek meg a községben és a kocist keresték. Kiderült, hogy régóta keresett rablógyilkos volt.

A ROSSZMENETEL OKA

Egy falusi korcsmáros elmegy a rabbihoz elpanaszolja, hogy az ő üzlete borzalmasan rosszul megy, míg a vele szemben levő korcsmálandóan tele van, holott ő is van olyan tüchtig szorgalmas ember, mint a szomszéd.

— Megmagyarázom neked, — szól a rabbi — hogy ez miért van. A szemben levő korcsma csak a saját üzletével törődik, erre koncentrálna minden figyelmét és ennek meg is van az eredménye. Te azonban állandóan az ő üzletére is gyelsz és két üzlethez bizony nincs elég tehetség.

REFORM RABBI

Két hitű zsidó érkezett egy városkába, és meg akarták látogatni a nagyhirű reform rabbi amint az udvarra befordultak, ott egy ködös pillantottak meg a pocsolójában.

Kapták magukat, visszafordultak és felhárodva mondták, hogy nem látogatják meg olyan rabbit, akinek disznó van az udvarán.

A rabbi az ablakban állt és meghallotta két zsidó megjegyzését, utánuk kiállott, behívta őket és így szólt:

— Nem helyesen ítéletek meg a dolgot, barátaim. Látjátok, én már évek óta prédikálok hűveimnek, hogy ne egyenek disznóhúst, nem higgattak rám. Most aztán beszereztem egy disznóhadd lássák, milyen gusztustalanul fetreng a pocsolójában, hátha így megy el tőle az étvágy.

A KERESKEDŐ FOGALMA

A tanító a kereskedelemről magyaráz és több között a kereskedő jogi definícióját is fejtegeti.

— Na fiam — fordul aztán a kis Jankeléhez meg tudná-e határozni nekem egy mondattal a kereskedő fogalmát?

— Kereskedő — feleli Jankel — az az ember aki egy vevőnek, aki inggombot jön vásárolni, eladni egy öltözet ruhát.